

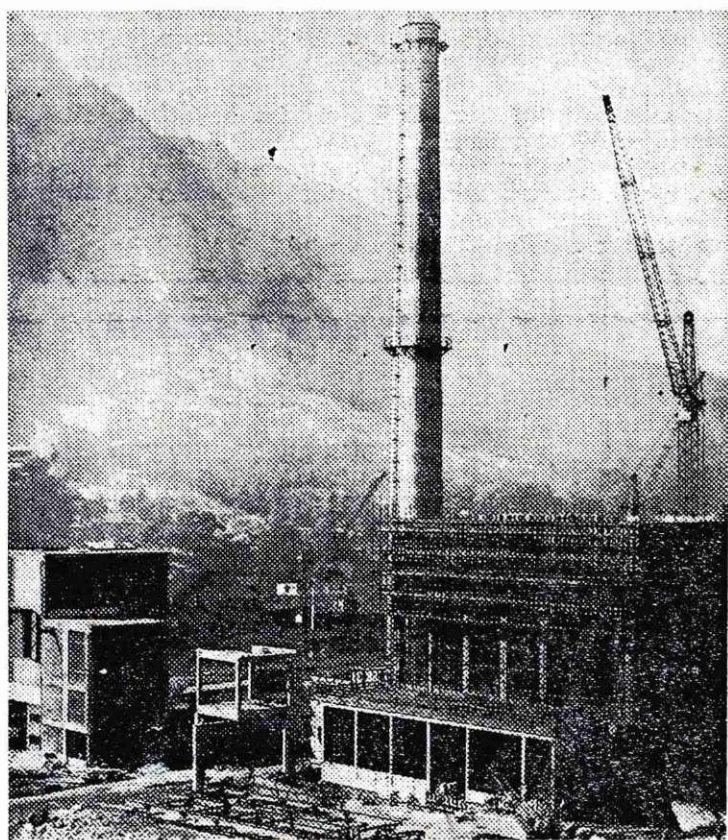
LETO XI Številka 38

Jesenice, 26. septembra 1969

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja« Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR



»Velikan« nove aglomeracije

Naši sodelavci o sanacijskem programu **Zaostriti odgovornost na vseh nivojih**

Marca letos je delavski svet Železarne sprejel sanacijski program, ki vsebuje poleg dolgoročnih nalog, ki se nanašajo predvsem na investicijske naložbe za nadaljnjo modernizacijo Železarne in na postopno ukinitve nerentabilne proizvodnje ter na kratkoročne naloge, ki vsebujejo amortizacijske zamene v letu 1969. Poleg izboljšanja same organizacije poslovanja v Železarni, interni sanacijski načrt zasleduje tudi optimalno koriščenje kapacitet in koledarskega časa, strukturne spremembe v asortimentu proizvodnje, predvsem v smeri višje stopnje predelave, racionalnost v pogledu specifične porabe osnovnih surovin, repro-materialov in povišanje izpolnenosti, zaostritve glede posameznih vrst stroškov in pospeševanje določenih nalog na področju uvajanja nove tehnologije.

Zanimalo nas je, kaj o njem mislijo naši sodelavci in kako se vključujejo v njegovo realizacijo, kajti brez sodelovanja slehernega člana delovnega kolektiva si je njegovo popolno realizacijo težko zamišljati. V nekaj prihodnjih številkah bomo v razgovorih poskušali zbrati čimveč mnenj naših sodelavcev.

VPRAŠANJE: Ali so vam za vaše delovno področje znani sanacijski ukrepi oziroma sprejete sanacijske mere in kako jih uresničujete oziroma kako ste se vi osebno vključili v izvrševanje teh nalog, ki praktično pomenijo bolj racionalno gospodarjenje in boljšo organizacijo z namenom boljših poslovnih rezultatov?

ODGOVORI:

ALOJZ RUS, vodja merilne postaje na plavzu: S sanacijskim programom sem seznanjen prek Železarja. Obširneje smo o sanacijskem programu našega obrata govorili tudi na sestanku de-

lovne skupine. Menim, da je program izdelan z namenom, da bi ljudje svoje obveznosti izpolnjevali čim bolj in da bi bili kar najbolj zadovoljni na svojih delovnih mestih.

Da pa bi vse to dosegli, bo treba posvetiti pozornost predvsem izpolnjevanju plana, izboljšati je treba disciplino in zainteresirati ljudi, da bodo svoje delo opravili kvalitetno, skratka tako kot to narekuje sam tehnološki proces. V sanacijski program se vključujem tako, da skrbim za boljšo organizacijo dela na merilni postaji.

(Nadalj. na 2. str.)

Razgovor uredništva z direktorjem Železarne
mag. inž. Petrom Kuncem

30. septembra svečani podpis pogodbe o pristopu k združenemu podjetju Slovenske železarne

VPRAŠANJE: V minulem tednu je bila v Zagrebu, predvsem iz praktičnih razlogov, seja koordinacijskega odbora, ki se je po uspešnem referendumu tudi preimenoval v odbor za konstituiranje podjetja Slovenske železarne. Prosimo, če bi nam o seji nekaj več povedali.

ODGOVOR: Na seji koordinacijskega odbora za konstituiranje združenega podjetja Slovenske železarne, ki je bila 17. 9. v prostorih Zagrebskega velesejma, smo govorili o treh točkah dnevnega reda, in sicer: 1. podpis pogodbe, 2. konstituiranje podjetja in 3. samoupravni organi in direkcija združene podjetja.

Pod prvo točko smo ugotovili, da se ob podpisu pogodbe ne moremo obnašati preveč skromno in da je potrebno temu pomembnemu aktu dati svečano obeležje. Ker se Gospodarska zbornica Slovenije pri delu in v pripravi za integracijo slovenskih železarn ni kaj posebno angažirala, tudi ne moremo Gospodarske zbornice izbrati za sedež in mesto tega svečanega akta, čeprav bi po svoji vlogi, katero Gospodarska zbornica vsekakor ima, morali ta dokument podpisati na sedežu te organizacije. Zato poskušamo organizirati to pomembno dejanje na Metalurškem inštitutu v Ljubljani ob prisotnosti vseh najvišjih predstavnikov republike od predsednika izvršnega sveta Staneta Kavčiča, člana IS inž. Ivana Zupana, predsednika Gospodarske zbornice Leopolda Kreseta, predsednika upravnega odbora Združenja jugoslovanskih železarn dr. Čeperkovića, generalnega sekretarja ZJZ Andrejevića, sekretarja za gospodarstvo Slovenije Levičnika, direktorja Kreditne banke in hranilnice Ljubljana Nika Kavčiča, direktorja Metalurškega inštituta inž. Prešerna, predstavnika metalurške fakultete prof. Rekarja itd. Na svečani podpis bomo povabili tudi predstavnike tiska in RTV. V nadaljevanju smo se pogovorili o vseh podrobnostih glede uvodnika in ostalih stvari.

V naslednji točki v pogledu konstituiranja podjetja je bilo potrebno predhodno rešiti več tehničnih vprašanj, kakor so: imenovanje vršilca dolžnosti generalnega direktorja združenega podjetja Slovenske železarne in točen

urnik posameznih potrebnih operacij za registracijo novega podjetja. Člani koordinacijskega odbora so smatrali, da je funkcija vršilca dolžnosti generalnega direktorja ZPSZ praktično nadaljevanje

vloge predsednika dosedanjega koordinacijskega odbora. Soglasno smo se zato sporazumeli, da bo vršilec dolžnosti generalnega direktorja Gregor Klančnik, direktor železarne Ravne do razpisa, ki mora biti izvršen v 30 dneh po podpisu pogodbe.

Za ugotovitev uspešnosti referenduma in odobritve dokončne formulacije pogodbe (nadalj. na 6. in 7. str.)

Vzdrževanje in proizvodnja

Na zadnjem sestanku, katerega so imeli vodje strojnega vzdrževanja s tehničnim direktorjem tov. Homovcem, so razpravljali o glavnih nalogah, katere mora opravljati strojno vzdrževanje.

Tehnični direktor je pred vzdrževalce postavil zahtevo, da morajo svoje delo opravljati tako, da bodo vse strojne naprave vedno usposobljene, da bodo proizvajalci lahko na njih dosegali svoje proizvodne plane. Ravno tako morajo bolj vestno in hitreje popravljati posamezne poškodbe strojev, da bi bili zastoji čim krajši, kajti vsak odstotek zmanjšanja zasto-

jev nam da večjo proizvodnjo. Pri svojem delu morajo pokazati več delovne vneme, kajti njihova strokovna usposobljenost je na zadostni višini. Poudaril je, da morajo vzdrževalci polagati več pozornosti zmanjšanju proizvodnih stroškov. Seveda pa morajo pri tem paziti, da to ne gre na račun dobrega vzdrževanja.

(Nadalj. na 2. str.)

Pismo železarjev iz Stor

DELOVNI SKUPNOSTI ŽELEZARNE JESENICE

ZA DOSEŽENE REZULTATE NA REFERENDUMU 15. 9. 1969 VAM ISKRENO ČESTITAMO. POZITIVNI REZULTATI TE ODLOČITVE SO PONOVO POTRDLI MEDSEBOJNO ZAUPANJE V SEDANJEM IN BODOČEM DELU.

»15. 9. 1969« JE PRELOMNICA STARIH PROIZVODNIH IN GOSPODARSKIH ODNOSOV MED SLOVENSKIMI ŽELEZARJI, HKRATI PA OBVEZA ZA DOSEGANJE BOLJŠIH, PRODUKTIVNEJSIH IN RACIONALNEJSIH POSLOVNIH REZULTATOV ZDRUŽENE GA DELA.

HVALA ZA DOSEDANJE IN BODOČE SKUPNO SODELOVANJE V PROIZVODNI TVORNOSTI.

SREČNO!

Predsednik sindikata
Franc Ocvirk
Predsednik DS
Franc Štarlekar
Gl. direktor
Tugomir Voga

Kontroli morajo slediti tako pozitivne, kakor negativne sankcije

Izredna prizadevanja uprave podjetja, samoupravnih organov, političnih organizacij, organizatorjev proizvodnje in drugih dejavnikov v Železarni, da se v podjetju ustvari red in dosežejo boljši ekonomski in poslovni rezultati, v prvih osmih mesecih letošnjega leta niso prinesla zaželenih rezultatov. Poleg znanih objektivnih vzrokov za to, je še vedno množica subjektivnih vzrokov, ki jih niti s pozivi, niti s prepričevanjem, niti z razgovori in sklepi nismo mogli povsem odstraniti. Včasih so, predvsem pri vzgoji otrok rekli »če ne gre zlepa, bo šlo pa zgrda.« Morda bi morali ta vzgojni nauk mnogo bolj uveljavljati tudi v proizvodni praksi, to je pri uveljavljanju večje in bolj popolne delovne in tehnološke discipline. Uveljavljati s pozicije sistema kontrole in pozitivnih ter negativnih sankcij kot sredstev za kontrolo.

Če izhajamo iz tega, da je namen kontrole kjerkoli pa tudi v gospodarskih organizacijah, da se obnašanje vsakega zaposlenega podredi ciljem podjetja, potem ob ugodnih okoliščinah lahko hitro zaključimo, da najbrž pri nas v tej smeri ni vse v redu. S pomočjo kontrole se morajo v proizvodnem procesu omejevati individualne težnje in cilji na cilje podjetja.

Ob izredno heterogeni strukturi našega delovnega kolektiva, kakor v pogledu kvalifikacijske strukture, delovnih navad, delovne kulture itd. je sistem kontrole še kako pomemben element pri doseganju ciljev Železarne. Mislim, da je odveč poudarjati, da če govorimo o kontroli, da mislimo pri tem na organizatorje dela in druge vodilne uslužbence od najnižjih do najvišjih, katerih najvažnejša naloga je voditi in kontrolirati svoje podrejene. Seveda pa je od sestave delovne skupine odvisno kako predpostavljene izvaja svojo funkcijo kontrole, ali neposredno, da delavce direktno spodbuja da več naredijo, da pospešijo delo in da bolje delajo, ali posredno z različnimi oblikami motivacije. V vsakem primeru pa morajo biti v sistem kontrole zajeti vsi vodilni delavci od najnižjih do najvišjih tako vertikalno, kakor horizontalno.

Osnovna poanta sanacijskega programa Železarne in vseh prizadevanj organov podjetja je, da postanemo v vseh pogledih bolj učinkoviti. To pa pomeni reducirati individualno obnašanje na organizacijsko obnašanje, kar pa lahko dosežemo le z nenehno kontrolo. Kontrola pa je prav gotovo neuspešna, če se ob njej ne poslužujemo tudi njenih sredstev, to je pozitivnih in negativnih sankcij. Pozitivne sankcije morajo vsebovati denarno stimulacijo — nagrade, pohvale, napredovanje, negativne sankcije pa morajo vplivati na znižanje dohodka, slediti morajo razne kazni, odpusti in drugo.

Nekaj sredstev kontrole z večjim ali manjšim uspehom uvajamo tudi v našem podjetju (penaliziranje, nagrajevanje). V vsakem primeru pa se bo potrebno z vprašanjem kontrole in s sredstvi za kontrolo bolj resno spoprijeti, če hočemo postati bolj učinkoviti. Funkcija vodilnih ljudi je, da vodijo in kontrolirajo delavce in zato morajo imeti določen vpliv in moč. To funkcijo opravljajo po svoji delovni dolžnosti in v interesu tako delovnega kolektiva kakor širše družbene skupnosti, v interesu večje učinkovitosti podjetja in večjih poslovnih rezultatov.

Če bomo kontrolo kot pogoj večje učinkovitosti podjetja z njenimi pozitivnimi in negativnimi posledicami dosledno izvajali na vseh nivojih, potem se občutno mora zmanjševati obseg subjektivnih vzrokov za našo nedovoljno učinkovitost oziroma ekonomičnost in poslovnost. Ta funkcija pa bo učinkovala le, če se bo dosledno izvajala na vseh nivojih vertikalno in horizontalno.

Zaostriti odgovornost...

(nadalj. s 1. str.)

OSMAN RAK, vozač vsipmega voza na plavžu: V mislih imam predvsem sanacijski program Železarne in obrata. Sanacijski program je bil nedvomno izdelan tako, da čimprej premostimo težaven položaj Železarne. Osnovni problem na plavžu je ruda, ki večkrat ne ustreza našim zahtevam. Težave nastajajo tudi zaradi pogostega odhajanja delavcev iz obrata. Dokler nismo imeli problemov in težav, vsaj takih kot jih imamo sedaj, so ljudje ostajali na svojih delovnih mestih. Vzporedno s težavami so začeli odhajati iz Železarne, namesto da bi še bolj poprijeti za delo in s tem pripomogli pri reševanju problema. Kaže, da se bodo nekateri izmed njih spet vrnili v Železarno, čim se bo obrnilo na bolje. V sanacijski program se lahko vključujem tako, da čim bolj opravljam svoje obveznosti na delovnem mestu.

ANTON KOKALJ, strojnik turbobetrila na plavžu: O sanacijskem programu Železarne sem bral v Železarnju in bil seznanjen tudi prek drugih sredstev množičnega obveščanja.

Tudi pri vodilnih uslužbenkih bo treba povečati odgovornost, potem pa tudi pri podrejenih ne bo težko izpolniti vsega tistega, kar narokuje sanacijski program. V zadnjem času se kažejo že občutne izboljšave, saj smo v avgustu imeli toliko dohodka, da smo lahko krili

osebne dohodke za zaposlene. V tej smeri bo treba s prizadevanji in naporji še nadaljevati; v enem letu ali že prej se bodo pokazali še boljši rezultati, ki se bodo odražali tudi v materialnem pogledu zaposlenih to je pri osebnih dohodkih.

Janko MLAKAR, topilec na plavžu: O sanacijskem programu smo razpravljali že na seji sveta delovne enote talilnic, o njem pa sem bral tudi v Železarnju. Smatram, da je program v redu.

Ljudje so s sanacijskim programom seznanjeni ter se zavzemajo, da bi naloge izpolnjevali tudi ob minimalni zasedbi na delovnih mestih. Svoje obveznosti bodo morali opraviti tudi zunanji faktor-

ji, kjer je mišljena oskrba s kvaliteto rudo, ki je še kako potrebna, do kraja pa tudi mi rešeno vprašanje naših cen itd. Z nalogami, ki jih predvideva sanacijski program za moje delovno mesto, sem seznanjen in jih izpolnjujem skupaj z ostalimi štirim sodelavci, ki sestavljajo delovno skupino. Odprto in nerešeno je še vprašanje nagrajevanja, kajti povprečni osebni dohodek je okrog 85.000 S din, smo pa tudi priča vedno večji fluktuaciji. Menim, da bi z ustreznim sistemom nagrajevanja lahko rešili tudi to vprašanje, ki na plavžu in v nekaterih drugih obratih Železarne predstavlja precejšen problem.

Pismo inž. Ivana Zupana

DRUŽBENO POLITIČNIM IN SAMOUPRAVNIM ORGANIZACIJAM ŽELEZARNE JESENICE JESENICE

REFERENDUM JE V SLOVENSKIH ŽELEZARNAH ODLOČIL, DA BODO V BODOČE VSA TRI PODJETJA: ŽELEZARNA JESENICE, ŽELEZARNA RAVNE IN ŽELEZARNA STORE USKLAJENO NASTOPALE IN SKUPNO PROGRAMIRALE SVOJ RAZVOJ.

SEDAJ NI MOŽNO OCENITI DOLGOROČNEGA POMENA IN UČINKA TEGA KORAKA. ENO PA JE GOTOVO, K DOSEDANJIM PRELOMNICAM V RAZVOJU SLOVENSKEGA ŽELEZARSTVA SE JE KOT POMEMBNA PRIKLJUČILA TUDI TA. IZDELANA ZASNOVA USKLAJENIH AKCIJ IN IZKAZANA PRAVLJENOST Z ZASTAVLJENIM KURZOM NADALJEVATI, OPRAVICUJETA OCENO, DA BO FORMIRANJE ZDRUŽENEGA PODJETJA SLOVENSKIH ŽELEZARN, V ZGODOVINI VELJALO KOT PRELOMNICA.

VSEM ZAVESTNIM SILAM V VAŠI GOSPODARSKI ORGANIZACIJI GRE DOLŽNO PRIZNANJE, DA JE BILA ZDRUŽITEV DOSEŽENA, PREVZEMATE PA TUDI OBVEZO IN DOLŽNOST, DA Z ZACETIM NADALJUJETE IN INTENCIJE ZDRUŽITVE V SVOJEM IN OBČEM INTERESU REALIZIRATE.

PRIDRUŽUJEMO SE VAM Z NAJBOLJSIMI ŽELJAMI, DA V NAPORIH USPETE.

Inž. Ivan ZUPAN
član izvršnega sveta SRS

Nov uvoz indijske rude

Naša Železarna bo ponovno uvozila okrog 5.400 ton indijske rude. Doslej jo je dospelo v Železarno že 590 ton. Uvoz kvalitetne indijske rude bo delno pomagal reševati trenutni položaj na plavžih. Ker je v remontu aglomeracija, je vložek za plavže slab in so pod planom.

Nekoliko težav imajo le zaradi pomanjkanja vagonov in zaradi nakladanja na vagone, ki jih ne morejo razkladati na razkladalnih napravah.

5. seja DS

Za danes, 26. t. m., je predsednik delavskega sveta Franc Kobentar sklical 5. redno sejo delavskega sveta Železarne. Za dnevni red je predlagal poročilo o izidu referenduma, sprejem pogodbe o pristopu k združenemu podjetju Slovenske železarne, volitve članov v delavski svet ZPSŽ, informacijo o izvajanju sanacijskega programa in predlog komisije za kršitev delovnih dolžnosti.

Vzdrževanje in proizvodnja

(nadalj. s 1. str.)

V nadaljnji razpravi pa so posamezni vodje strojnega vzdrževanja iznesli svoje težave, katere ovirajo vzdrževalce pri njihovem delu. Glavni problem v strojnem vzdrževanju je pomanjkanje delavcev, stalen upad, čeprav modernizacija proizvodnje zahteva vedno več vzdrževalcev. Zelo zaskrbljujoč je pojav odhajanja starejših vzdrževalcev, ali bolje rečeno dobrih vzdrževalcev. Vsi odhajajo iz Železarne zaradi prenizkega osebnega dohodka, ali zato, ker dobijo drugje za isti osebni dohodek lažje in lepše delo. Samoupravni organi v Železarni bodo morali temu vprašanju posvetiti več pozornosti. Morda bo potrebno v pogledu nagrajevanja najti nov, bolj stimulativen način, tako da bodo vzdrževalci res plačani na osnovi svojega dela.

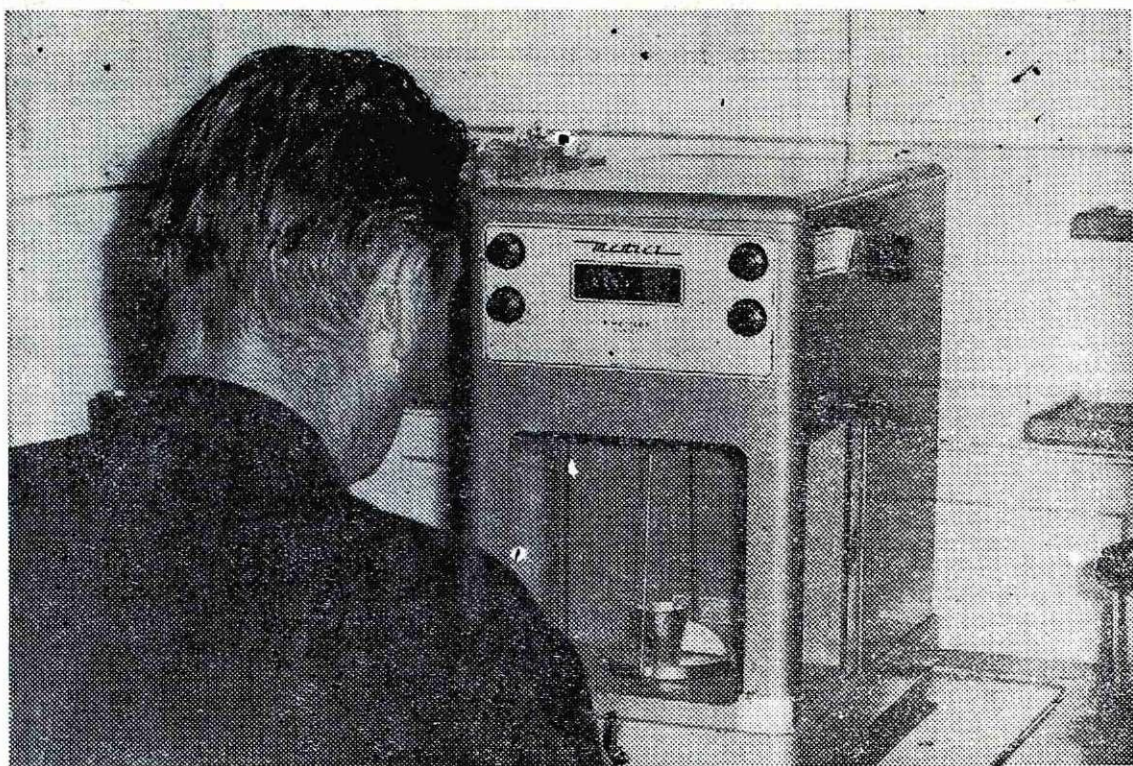
Drug zelo važen problem pri vzdrževanju je malomaren odnos proizvodnih delavcev do samih strojev. Posledica tega je več okvar in tudi več zastojev. Ob tem je

bilo poudarjeno, da ima proizvodnja na delovnih mestih, kjer se zahteva večja strokovna izobrazba, zaposlene mekvalificirane delavce. Posebno se to opazja pri žerjavih. Žerjavi so ravno zaradi nestrokovnega upravljanja prevečkrat v okvari. Tudi pri ostalih strojnih napravah so prepogostne okvare zaradi malomarnega odnosa proizvodnih delavcev. Poseben problem pa je čiščenje strojnih naprav in pripombe vzdrževalcev glede tega niso upoštevane. Preveč se v proizvodnji izgovarjajo na račun pomanjkanja delavcev. S pravilno nego strojnih naprav bo odpadla marsikatera okvara na strojih in bo vzdrževanje imelo manj dela in tudi prihranjen bo marsikakšen dinar.

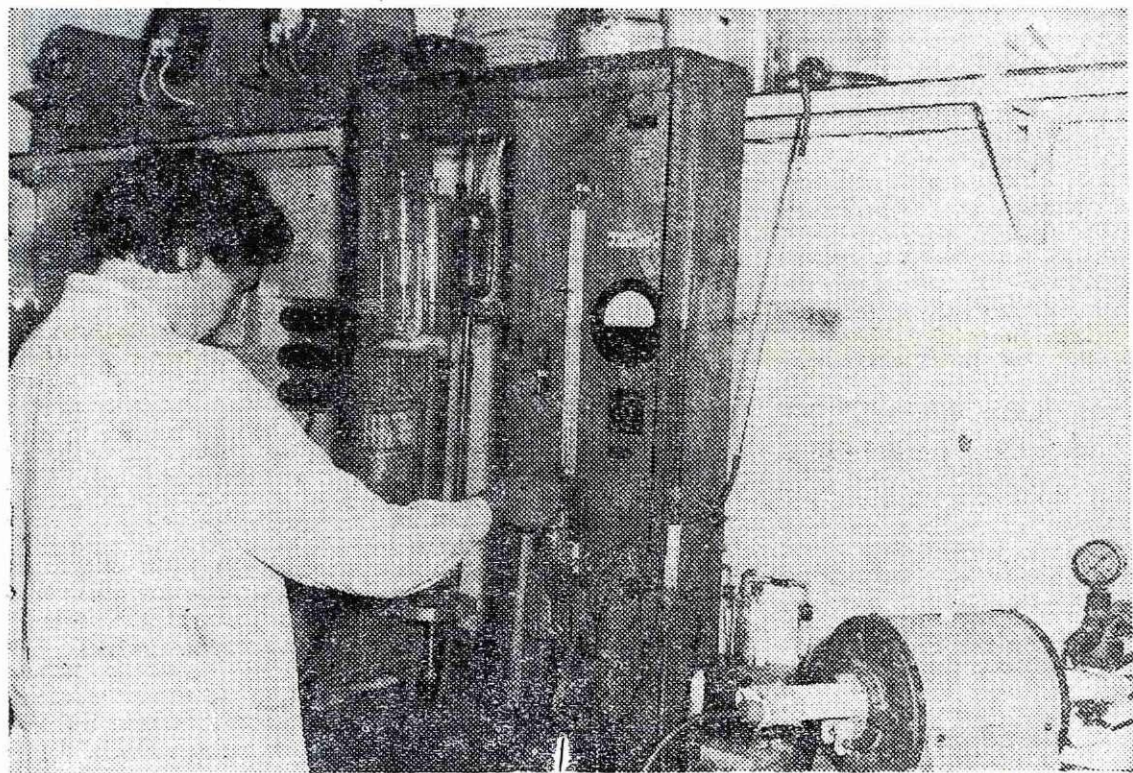
Ob koncu je bilo rečeno, da so bili vodje vzdrževanja pri reorganizaciji vzdrževanja pravilno ocenjeni glede osebnega dohodka, vendar pa so bili potem pri grupiranju postavljeni nazaj, kar se jim zdi nepravilno.

TS

Predstavljamo vam OTK



Tehtanje na analitski tehtnici



Aparat za določevanje ogljika in žvepla (firme Ströhlein Düsseldorf) je naprava za volumetrično določevanje ogljika in titrimetrično določevanje žvepla s sežigom v toku kisika. Na ta način lahko določujemo oba elementa v surovem železu, nelegiranih in legiranih jeklih ter kobilni litini od stotinke do 5 % ogljika in žvepla od pet tisočink do pol procenta. Vzorec, zatehtan v porcelansko »ladjico« potisnemo v porcelansko cev, ki je v Marsovi peči, kjer je temperatura okrog 1.300° C. Ogljik iz vzorca v toku kisika zgori v ogljikov dioksid; nastale pline vodimo v posebno posodo — plinsko bireto, odtod pa večkrat v posodo z raztopino kalijevega luga, kjer se ogljikov dioksid veže. Iz zmanjšanja volumna plina v bireti zaradi vezanja ogljikovega dioksida izračunamo količino ogljika. Žveplo pa določujemo tako, da zatehtan vzorec v porcelanski ladjici potisnemo v porcelansko cev v peči in nastali žveplov dioksid, ki se tvori s sežigom vzorca v toku kisika, uvajamo v vodo, kjer nastaja žveplena kislina. To kislino določimo z lugom titrimetrično in iz porabe luga izračunamo količino žvepla v vzorcu. Tehtanje in analiza ogljika in žvepla traja okrog pet minut za vsak element. Aparatura je starejša in je v uporabi samo še en del, to je del za določevanje žvepla, medtem ko ogljik analiziramo z modernim avtomatskim Leco aparatom. (Vse razlage k slikam, ki jih bomo objavljali v nekaj zaporednih številkah je napisal inž. Borut RAZINGER)

Hujša poškodba pri remontu

V torek, 23. 9. se je na dopoldanski izmeni ob 10.45 uri huje poškodoval sodelavec Ivan Razingar, 39 let, prvi plastičar v oddelku plastika gradbenega vzdrževanja. Do poškodbe je prišlo, ko je bi-

la skupina delavcev iz elektro in gradbenega vzdrževanja zaposlena pri remontu 60 t ASEA peči.

Poškodovanega sodelavca so prepeljali na rešilno po-

stajo I, kjer so mu nudili prvo pomoč, nato pa naprej v bolnišnico, kjer je na zdravljenju. O vzrokih poškodbe nismo mogli dobiti nobenih podrobnosti, ker je preiskava še v teku.

Sestanek v Štorah

Predstavniki organov upravljanja in družbeno političnih organizacij železarn Jesenice, Ravne in Štore so se 19. septembra sestali na Svetini (v domu železarjev) in razpravljali o dopolnitvi pogodbe o ustanovitvi združenega podjetja, o dopolnitvah statuta združenega podjetja, o pripravah na volitve članov delavskega sveta in poslovnega odbora združenega podjetja ter o mestu in vlogi družbeno-političnih organizacij v združenem podjetju.

Koordinacijski odbor, ki je s pomočjo delovne grupe sestavil oz. predložil pogodbo o ustanovitvi združenega podjetja, je zastopal direktor železarne Štore Tugomir Voga, ki je navzočim posredoval predloge tega odbora v zvezi s prečiščenimi in dopolnjenimi določili pogodbe o pristopu k združenemu podjetju, dalje predlog za imenovanje vršilca dolžnosti generalnega direktorja združenega podjetja, dokler ne bo na podlagi razpisa imenovan novi direktor in drugo.

Na posvetu so se dogovorili, da bodo delavski sveti vseh treh železarn do 27. septembra t. l. potrdili prečiščeno besedilo pogodbe, kakor so ga na tem posvetovanju osvojili udeleženci posvetovanja. Dogovorili so se tudi, da bodo delovni skupini za sestavo statuta združenega podjetja predlagali, da v statutu določi tudi mesto in vlogo družbeno-političnih organizacij v združenem podjetju.

Soglašali so z mnenjem koordinacijskega odbora, da se imenujejo do postavitve generalnega direktorja združenega podjetja vršilec dolžnosti in sicer direktor železarne Ravne Gregor Klančnik.

Udeleženci posvetovanja so se dogovarjali tudi o struk-

turi delavskega sveta združenega podjetja in o strukturi poslovnega odbora, kakor tudi o profilu članov teh dveh teles združenega podjetja.

Tako čaka sedaj delavske svete vseh treh slovenskih železarn in družbeno-politične organizacije veliko dela za priprave na volitve in izvedbo volitev v organe upravljanja združenega podjetja, kar je treba opraviti v razmeroma kratkih rokih.

Po zakonu o združevanju podjetij morajo namreč biti v 30 dneh po izvedbi referenduma opravljene volitve v delavski svet združenega podjetja, v tem primeru torej do 15. oktobra letos.

Na posvetovanju na Svetini je bilo tudi omenjeno, da bo treba urediti dobro medsebojno obveščevanje v vseh treh kolektivih združenega podjetja. To skrb bodo prevzela uredništva glasil treh slovenskih železarn. O tem so se 19. t. m. pogovarjali tudi uredniki vseh treh glasil na posvetu v Ljubljani.

(Poročilo iz Štor)

Železarski globus

DOMINIKANSKA REPUBLIKA — Kanadska družba Falconbridge je sklenila z vlado dominikanske republike pogodbo za izkoriščanje rudnika nikljeve rude in za gradnjo ustreznih talilniških naprav v tej državi. Rezerve v tem nahajališču cenijo na 64 milijonov ton, investicijske stroške celotnega projekta pa na 180 milijonov dolarjev. Glede na znano deficitarnost niklja na svetovnem tržišču ter visoko ceno sta obe pogodbeni stranki zelo zainteresirani, da bi lahko to nikljevo rudo čimprej pričeli izkoriščati.

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA OD 20. DO 26. septembra 1969

	telefon	
	v pisarni	doma
SOBOTA, 20. 9.:		
inž. Jaka SOKLIČ, strojne delavnice	556	888
NEDELJA, 21. 9.:		
inž. Miroslav NOČ, elektro-strojno vzdrž.	873	754
PONEDELJEK, 22. 9.:		
Alojz ŠTRUMBL, valj. 1300	631	759
TOREK, 23. 9.:		
inž. Franc VICAR, predelovalni obrati	524	831-41 (državni)
SREDA, 24. 9.:		
inž. Ivo ARZENŠEK, SEP	501	500
ČETRTEK, 25. 9.:		
inž. Feliks BESTER, RTA	262	790-59
PETEK, 26. 9.:		
inž. Janez BIDOVEC, TPD	240	790-44

Dežurna služba traja od datuma nastopa ob 14.30 do naslednjega dne do 6.30. V kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite vratarja v glavni pisarni, tel. 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razglasnih deskah vseh vratarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

Mala obletnica v železarni Ravne

Ravno v času, ko so tekle na Ravnah zadnje priprave za izvedbo referenduma in so v vseh obratih in oddelkih potekali sestanki, je šla neopaženo mimo nas majhna obletnica v najmlajšem obratu železarne — v novi topilnici.

Pred enim letom, to je točno dne 13. septembra 1968 ob 13. uri se je vklopila nova 40-tonska električna obročna peč in začela topiti svoj prvi vložek, svojo prvo šaržo. Torej je ta dan bil 13. v mesecu, ura tudi 13, in da je mera za vraževerce polna, je bil ta dan povrh še petek. Proslave ni bilo nobene, nobenih govorov in tudi običajnega piva ne. Le dim, ki se je pričel dvigati nad halo, je sporočil širši okolici Mežiške doline, da je pričela obratovati nova topilnica in da se je kapaciteta ravenske

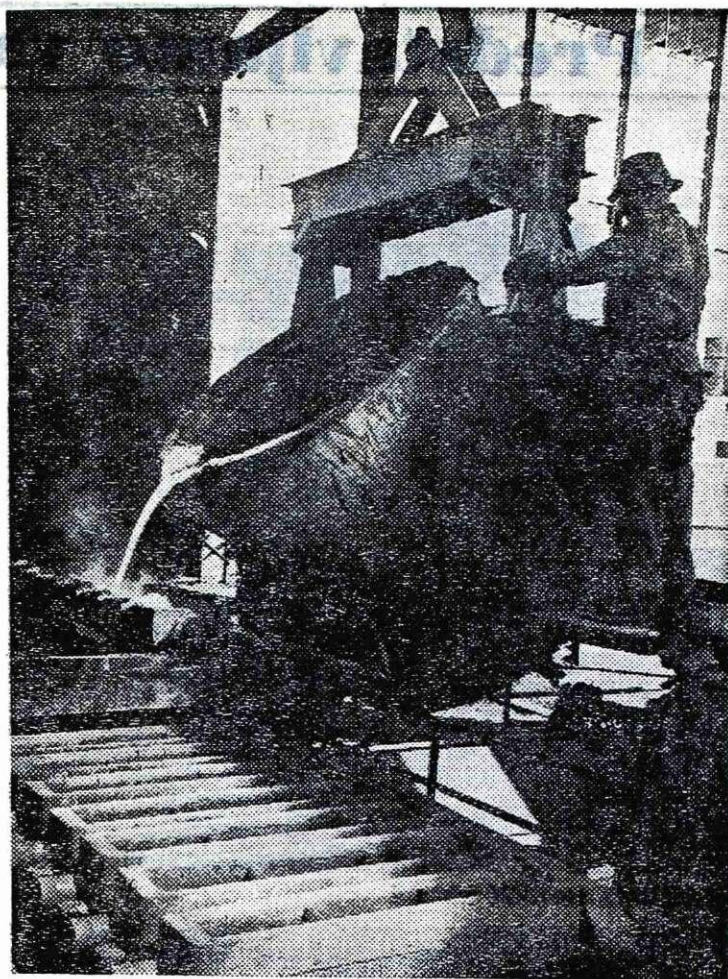
železarne zopet povečala.

No, kljub petkom, trinajsticam in začetku dela brez proslave je nova topilnica začela svojo proizvodno pot in z upornostjo premagovala neštete težave. Ena od mnogih težav je bila tudi ta, da je obrat pričel obratovati z velikim številom novincev. V začetku je bilo v obratu 70 % novincev. Imeli smo primere, ko so novinci prvič videli topilnico od znotraj, prvič tekoče jeklo in pršenje žarečih isker. Vse te mlade ljudi je bilo treba izučiti, jih navaditi pravilnega dela, opozarjati na nevarnosti itd. To je bila poleg rednega dela dokaj težka naloga in za sluga gre predvsem delovodjem in predelavcem, da so ti mladi ljudje v kratkem osvojili potrebno znanje in se usposobili za delo.

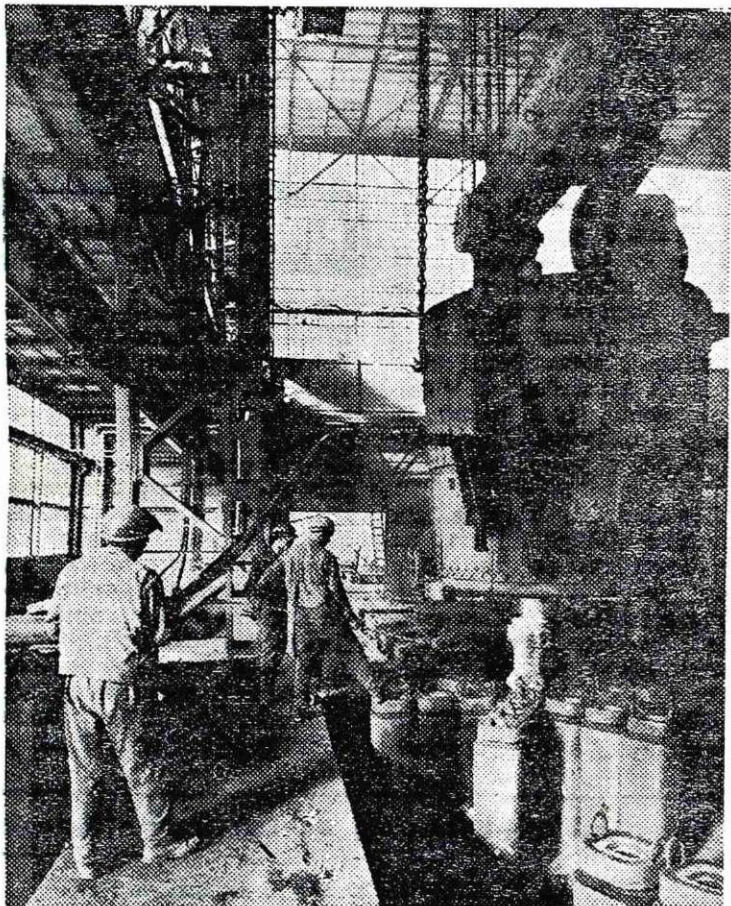
V letu dni je nova topilnica izdelala z eno pečjo 50.862 ton jekla. Obratovala je 7178 delovnih ur, ostale ure do koledarskega fonda so ure mirovanja. Firma BIRLEC, ki je dobavila 40-tonsko peč, je zagotovila naslednjo tehnično kapaciteto: jeklo na eno žlindro 7,5 ton na uro, jeklo na dve žlindre 6 ton na uro.

V preteklem letu pa smo dosegli v povprečju 7,08 ton na uro, kar je zadovoljiva številka. Največjo kapaciteto pa smo dosegli z 8,40 ton na uro v mesecu maju tekočega leta.

Proizvodnjo smo pričeli z izdelavo navadnih ogljikovih jekel in nato prehajali na zahtevnejša jekla. Tako danes



ŽELEZARNA STORE — ulivanje grodlja



ŽELEZARNA RAVNE — nova talilnica

izdelujemo vsa ogljikova plemenita in vsa nizko legirana jekla, kot so: vzmetna jekla, orodna jekla, jekla VCMo, jekla EC, jekla za kroglične ležaje, jekla za utope itd. Pred velik preizkus sposobnosti je bil postavljen kolektiv nove topilnice, ko je bil podpisan sporazum o izdelavi jekla za železarno Jesenice. Ta proizvodnja nam je prinesla nove načine dela — suhe lijake, izolirne plošče, nov format kokile itd. Vse to je še dodatno izpopolnilo tehnološko in tehnično znanje osebja.

Izgradnja nove topilnice pa še ni končana. Drugo 40-tonsko električno obročna peč je v zaključni fazi montaže, kar pa ni vse. Nujno je potrebno dokončati razširitev livne jame, da bosta peči lah-

ko nemoteno obratovali. Da lje stoji pred nami osvajanje vlivanja novega ingota formata V — 20 v teži 2 toni. V to nalogo je vključena vrsta strokovnjakov od tehničnega vodstva, raziskovalnega oddelka pa do jeklarne in TPO. Tudi ne smemo pozabiti na manjše, vendar vplivne naloge, kot so — ukinitve prevoza ingotov in drugega materiala po tirih in uvedba prevoza žarečih ingotov s prikolicami in vlačilci, zgraditev naprave za uporabo plina argon in še druge. To so pomembne in odgovorne naloge, ki bodo zahtevale še mnogo truda, vendar sem prepričan, da bodo mnoge med njimi do druge obletnice s pomočjo sodelovanja vsega tehničnega vodstva uspešno rešene.

Rado Jelerčič, dipl. inž.

● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton

Avstralija - rudnik železove rude

Leta 1960 so v avstralskih rudnikih nakopali 4,4 milijone ton železove rude. Ker so skupne zaloge cenili samo na 368 milijonov ton, je takratna avstralska vlada prepovedala izvoz te železarske surovine. V naslednjih letih so odkrili izredno velika nahajališča najbolj kvalitetne železove rude s čez 60 % železa. Danes jih cenijo na čez 15 milijard ton.

S temi odkritji se je situacija v zvezi z izvozom seveda bistveno spremenila. Količina izkopane rude se je iz leta v leto skokoma povečevala. Leta 1965 — 6,8; 1966 — 11,7; 1967 — 17,8 in 1968 — 23,3 milijona ton. V letu 1970 računajo, da bodo v avstralskih rudnikih nakopali že 41 milijonov ton. V preteklem letu je bila peta celina v svetovnem merilu na devetem mestu z ozirom na količino nakopane rude. Pred njo so bile Sovjetska zveza 177,0; ZDA 87,5; Francija 55,7; Kanada 43,0; Švedska 32,0; Kitajska 32,0; Indija 27,6 in Brazilija 25,0 milijona ton.

Danes deluje v Avstraliji 166 rudarskih podjetij, med katerimi je 116 inozemskih. V odkrivanje novih rudnikov, gradnjo naprav, železniških prog in pristanišč višajo velika finančna sredstva. To vse z namenom, da bi lahko prodajali svojo res kvalitetno železovo rudo na svetovnem tržišču. Velike, specializirane ladje za prevoz železove rude z nosilnostjo 100.000 in tudi več ton omogočajo cenen transport na Japonsko, Evropo in tudi Ameriko.

Najbolj pomembna rudarska družba, ki izvozi največ rude predvsem na Japonsko in delno tudi v Evropo, je Hamersley Iron Pty. Ltd. Ta je leta 1963 investirala 60 milijonov dolarjev za ureditev dnevnega kopa, zgraditev 300 km dolge železniške proge ter izgradnjo ustreznega pristanišča. V pristanišču, imenovanem Dampier, lahko pristajajo ladje z nosilnostjo do 150.000 ton ter ima prekladalne zmogljivosti za 17 milijonov ton rude letno. Leta 1968 je bila zgrajena tudi naprava za proiz-

vodnjo peletov, ki jih lahko letno proizvede 2 milijona ton.

Kot glavni kupec avstralske železove rude nastopajo japonske železarne. Z dolgoletnimi pogodbami so se avstralske družbeavezale, da bodo dobavile letno na Japonsko postopno tudi po nekaj deset milijonov ton te železarske surovine. Poleg tega pa skušajo kljub veliki razdalji polagoma prodreti tudi na evropsko tržišče. To jim omogoča nizka cena in izredna kvaliteta. Kot primer izredno kvalitetne rude lahko služita tisti, ki ju nakopljejo na nahajališču Mt. Newmann in Tom Price prej navedene železarske družbe Hamersley. Vsebuje 64,6 oziroma 63,7 % železa ter samo 0,037 % oziroma 0,05 % fosforja.

Avstralska celina ima v svojih nedrih velika rudna bogastva. Med njimi igra pomembno vlogo železova ruda. Dosedanji razvoj kaže, da zna to avstralsko gospodarstvo tudi krepko izkoristiti. Če bo šlo s takim tempom naprej, bo Avstralija že v bližnji prihodnosti na svetovnem tržišču eden največjih izvoznikov železove rude.

K.

Samoupravni organi v preteklem tednu

Delo samoupravnih organov v talilnicah

Predsednik Sveta delovne enote talilnic Jože Kokalj je sklical 3. redno sejo za 5. september. Na osnovi poročil, ki so jih podali predsedniki komisij je svet DE talilnic sprejel nekaj sklepov in sicer:

Člani sveta DE so se strinjali s problematiko posameznih komisij. Le-te so imele svoje seje: komisija za nagrajevanje dne 1. avgusta, komisija za racionalizacijo in novatorstvo 30. avgusta, komisija za varstvo pri delu pa v juliju, prav tako tudi komisija za kadre in medsebojne odnose.

Na osnovi teh poročil je svet DE priporočil, da v obratih obširneje razpravlja-

jo z delavci o prednosti integracije treh slovenskih železarn. Glede ostale problematike svet DE ugotavlja, slabo delo predvsem v martinarni in elektro jeklarni, kjer je treba še posebno omeniti proizvodne stroške, v livarni imajo težave glede kvalitete dela, isto velja za obrat šamotarno.

V zvezi z nagrajevanjem je bil na seji sprejet sklep, da je treba do prihodnje seje pripraviti poročilo o tem, koliko kategorij je v grupi D-4. Za livarno je na osnovi 7-mesečnega pregleda ugotovljeno, da je v kategoriji D-4 osebni dohodek kar za 20.000 starih dinarjev nižji v primerjavi z ostalimi obrati v železarni.

ko kot v ostalih obratih. Zakaj je valjarna Bela pod kategorizacijskim poprečjem železarn in zakaj ima valjarna Bela odobreno povečanje cenika samo za 9%, kolikor je stalež, ni pa pribitka za prehod na 42-urni delavnik kot je SEP obljubil. V novem ceniku je treba upoštevati vse večje število kvalitetnejših in ožjih dimenzij, ki zahtevajo večjo porabo delovnega časa. Na koncu so poudarili, da bo treba tudi v obratu odpraviti vse pomanjkljivosti, zlasti kadar je govora o odgovornosti na delovnem mestu, izpolnitih in zmanjšanju proizvodnih stroškov, kar bo treba dosledno izvajati, da bodo doseženi boljši rezultati.

-or

3. seja komisije za nagrajevanje v valjarni Bela

Predsednik komisije Franc Divjak je sklical 3. sejo za 19. september. Najprej so pregledali sklepe prejšnje seje, nato pa obravnavali problematiko nagrajevanja ob upoštevanju prehoda na skrajšani delovni čas. V zvezi s prvo točko dnevnega reda so ugotovili, da na sestanku s predstavniki SEP niso mogli obravnavati norm, ker niso bile pripravljene temeljite analize kot so jih zahtevali vodje oddelkov. Analiza dela je dolžna, da vse potrebno pripravi, vendar je delo precej obsežno in bodo za izdelavo ustreznih analiz potrebovali od enega do dva meseca. Sprejet je bil sklep, da bodo na prihodnji seji prisotni tudi vodje služb, ki naj odgovarjajo in dajejo ustrezna pojasnila na vpra-

šanja članov komisije.

Tov. Kavčič je člane komisije seznanil z dopisom SEP, oddelka za nagrajevanje z dne 15. 9., ki se nanaša na prehod na 42-urni delavnik in na predlog korekture cenika ter osnove za njegov izračun. Člani komisije menijo, da bo treba sam prehod na skrajšani delovni čas in cenik analizirati in sicer ob prisotnosti odgovornih služb, ki naj posredujejo potrebna pojasnila, tako da bi morebitne nepravilnosti odpravili in popravke vnesli v cenik. Naslednji sestanek komisije po tem vprašanju je predviden za 24. 9. Našteli so tudi nejasnosti v zvezi s cenikom ob prehodu na skrajšani delovni čas. Zakaj je masa formirana na stalež 249 zaposlenih in ne na normativ, ta-

Skupna seja

V sredo, 24. t. m., je bila skupna seja predsedstva tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata, sekretariata tovarniške konference ZMS in sekretariata tovarniške konference ZKS.

Na skupni seji so navzoči najprej poslušali poročilo o zadnjem sestanku predstavnikov političnih organizacij in samoupravnih organov slovenskih železarn v Štorah, sprejeli so predlog kandidatne liste za volitev članov v delavski svet in poslovni odbor združenja podjetja, ki jo bodo predložili delavskemu svetu na seji 26. t. meseca in sprejeli zaključke iz nedavnega političnega aktivna.

Sestanki delovnih skupin

ŽEBLJARNA — ZAVIJALNICA, DNINA MIKULA

Sestali so se 18. septembra in razpravljali o delovnem mestu sestava kartonov. Zavzeli so stališče, da naj se omenjeno delovno mesto od 1. septembra dalje obračunava v poprečju vseh štirih stresalnih strojev. V kolikor pa bi kartonov še primanjkovalo, naj bi se zaposleni na tem mestu menjavali. Tako bi preverili realnost norme. Strinjali so se s predlogom, da delovno mesto okovalec palet uvrstijo iz druge v tretjo skupino. Sedi-la je še kratka informacija vodje delovne skupine o uvedbi skrajšanega delovnega časa. Rečeno je bilo, da bo treba vzporedno s tem povečati proizvodnost, in sicer za eno soboto 4,9% in za tri sobote že 14%. Bojijo se, da bi pri skrajšanem delovnem času bil večji akordni odstotek, v nobenem primeru pa ne bi smeli spreminjati obstoječih norm. Kako bo takrat, če žebjarji ne bodo mogli izpolniti svojih obveznosti?

OTK — KK — Sestanek, ki je bil 28. 8., je vodil inž. Zaletel. Na dnevnem redu je bila kvaliteta problematika. V septembru naj bi imeli sestanek z direktorjem TKR dr. inž. Gabrovškom, zato je potrebno pravočasno pripraviti ustrezno gradivo. Govora je bilo tudi o izplenu ter o zamešnjavah materiala, ki jih je še vedno precej. S tem v zvezi so poudarili, da bodo potrebni ostrejši ukrepi. Ob koncu sestanka so razpravljali še o uvedbi skrajšanega delovnega časa, ki naj bi ga uvedli do aprila 1970, o integraciji in o novem statutu podjetja slovenskih železarn.

Delovna skupina se je poslovila od dveh sodelavcev

Delovna skupina Lavrinec — valjarna 1300, je imela pretekli petek 19. t. m. po končani dnini četrti sestanek. Sestanek je bil izven železarn in sicer v novem delavskem domu na Javorniku in je imel svečan značaj. Delovna skupina se je namreč poslovila od dveh svojih dolgoletnih sodelavcev Franca BOGATAJA in Leopolda KNEZA.

Najprej se je od obeh sodelavcev v imenu vseh poslovl vodja delovne skupine in orisal njihovo dolgoletno sodelovanje, ki je med mnogimi lepimi doživetji imelo včasih tudi kakšne neprijetnosti. Le-te naj oprostita in pozabita, obdržita pa naj vse

lepo, kar jih je toliko let vezalo pri skupnem delu. Zaželel jima je, da bi še dolgo zdrava in zadovoljna uživala zaslužen pokoj. V imenu dneine jima je izročil skromna darila v spomin na dolgoletno sodelovanje.

V imenu obeh se je za pozornost zahvalil Franc Bogataj in jim zaželel še veliko delovnih uspehov in da bi pri delu tudi naprej složno in tovariško sodelovali.

Temu je sledil razgovor, v katerem so načenjali tudi strokovna vprašanja, poskrbeli pa so tudi za dobro voljo. V spomin so se tudi fotografirali.

J. L.

Z DC-9 v Pulj

Na zadnjem vabilu za sejo sindikalnega odbora enote za vzdrževanje elektro naprav je bil na dnevnem redu tudi izlet. Predlogov je bilo več. Dokončno se nismo zmenili, kajti to je delo referenta za oddihe in izlete. Moram reči, da je bil prihranjen denar v tem letu zelo koristno porabljen. Letos smo imeli spomladanski izlet na Vogel, piknik v Završnici in nazadnje še atraktiven izlet z reaktivnim letalom v Pulj.

Odločitev je bila kaj hitra. Nekaj ljudi se je sestalo in privlačen izlet je bil tu. Da je to uspelo, gre velika zahvala referentu za oddihe in izlete in pa seveda blagajniku. Zamisel je šla od ust do ust in še predno je bilo objavljeno na oglasnih deskah, je bilo že veliko prijavi. Po oglasu se je to število še podvojilo. S tem pa so nastale že težave. Če bi bil to vlak, teh ne bi bilo, v letalu pa je to drugače. Zmenili smo se,

da potujemo v treh skupinah. Prva je šla 17. 9., druga 21. 9. in tretja gre 1. 10. 1969.

Za prvo skupino vreme ni bilo preveč naklonjeno. Odhod z Jesenic ob 5. uri v dežju. Nekoliko bolje je bilo na Brniku. Od šoferja avtobusa smo se poslovili in vsak po svoje zasedli čakalnico za letalske potnike. Formalnosti okoli kart so bile hitro urejene. Napetost je rasla bolj in bolj, ko se je ura bližala odhodu. V letalu »Ljubljana«

sta motorja za ogrevanje že delovala, mehaniki so opravili še zadnje preglede, ko se je iz zvočnikov oglasil prijeten glas: »Potniki za Pulj vstopite v letalo!«. Kot bi se utrgal plaz iz Golice, smo bili vsi naenkrat pred vrati. Vsak je pač hotel najbolje mesto v letalu.

Ko smo posedli po sedežih, si je spet vsak po svoje tolmačil let. Vrata za nami so se zaprla in spremljevalka v letalu je opozorila potnike, naj se priporo na varnostnimi pasovi. To opozorilo je hudo delovalo na eno od naših sopotnic in je na glas dejala: »A še pr'vezat se mor'm!«. Motorja sta zahrumela in velika ptica se je premaknila do startnega mesta. Čakali smo na povelje in »start«. Takoj zatem se je letalo silovito pognalo po vzletni stezi.

Dih nam je zastal, ko se je odlepilo od tal. Po kratkem vzpenjanju je spet dobil vsak svoj dar govora. Občudovanja narave pod nami ni bilo konca. Polet je trajal 17 minut. Leteli smo 5.000 m visoko in s hitrostjo 900 km na uro. Za nas potnike VEN je bil to dvojni rekord.

Tako smo po mirnem letu pristali v Pulju, zadovoljni nad enkratnim doživetjem. Tudi Pulj nas z vremenom ni razveselil. Dopoldan smo si ogledali areno, nato pa smo se z ostalimi odpeljali na »Zlate stene«, kjer smo imeli kosilo. Seveda najbolj strastne kopalce vreme ni zadržalo. Popoldan smo si ogledali še ostali del mesta.

Za slovo iz Pulja in morja si je vsak zaželel še porcijo rib in tudi istrski črnini se nismo odrekli. Ob 19. uri smo

bili spet vsi zbrani na letališču. Tokrat je bilo drugače. Vsak se je jezil, da je let z letalom prekratek in da moramo drugo leto najmanj na Azurno obalo. Kratka vožnja in spet smo na Brniku. Vtisi in doživetja so bila nepopisna. Veselje in temperatura istrske črnine sta se kazala prav do zadnje avtobusne postaje. Težko smo čakali naslednjega dne, da se snidemo s sodelavci, ki potujejo v nedeljo. Pripovedovanja resničnega in lovskega je bilo toliko, da je starejše potnike kar malo zaskrbelo. No, tudi oni so se vrnili s kopico lepih spominov in doživetij. Pripomniti moram, da jim je bilo vreme bolj naklonjeno kot nam. Vsem tistim, ki pa potujete 1. 10., pa velja: »Srečno na 5.000 m!«.

P. J.

Razgovor uredništva z direktorjem Železarne

(Nadalj. s 1. str.)

pa je potrebno, da se delavski sveti vseh treh železarn sestanejo še v tem tednu oziroma najkasneje do 27. septembra. Določitev tega datuma je seveda nujna, da bodo 30. septembra lahko predsedniki delavskih svetov in direktorji železarn svečano podpisali pogodbo o pristopu k ZDRUŽENEMU PODJETJU SLOVENSKE ŽELEZARNE.

V nadaljevanju smo določili datum, do kdaj mora biti izvršena redakcija osnutka statuta ZPSŽ, da bi lahko v drugi dekadi meseca oktobra vršilec dolžnosti direktorja sklical sejo delavskega sveta ZPSŽ, na kateri bi sprejeli statut in imenovali direktorja.

V zadnji točki je koordinacijski odbor obravnaval več vprašanj, ki se nanašajo na samoupravne organe in njihovoasedbo ter o potrebnem nujnem denarju za funkcioniranje uprave združenega podjetja do konca tega leta. V razpravi se je izoblikovalo mnenje, da bi pri izbiri kandidatov za delavski svet

ZPSŽ ne smeli imenovati samo visoko strokovne kadre, temveč tudi kadre iz neposredne proizvodnje. Kljub temu pa je prevladalo mnenje, da morajo biti kandidati široko razgledani, da bodo lahko dojelj in preudarno ter enakovredno in poslovno sklepali ob sprejemanju srednjeročnih in dolgoročnih programov in ostalih poslovnih odločitev. Zato je bila sprejeta sugestija, da bi bilo v delavskem svetu združenega podjetja najmanj tretjina visokokvalificiranih kadrov.

Gledeasedbe odbora za poslovno politiko smo na seji koordinacijskega odbora po dovolj tehtni debati prišli do zaključka, da bi bilo potrebno v poslovni odbor poleg direktorjev posameznih železarn imenovati še najbolj avtoritativne osebe iz področja financ, komercialne in razvojne službe. S tem, da bi v vsaki železarni poizkušali poiskati take ljudi, ki bi lahko za posamezno strokovno področje v celoti obvladali celoten problem vseh treh železarn.

žave. Proti takim pa moramo končno začeti tudi ukrepati.

Ob sedanjem industrijskem bumu, ki se kaže tudi v prekomerni rasti osebnih dohodkov in v prekomerni potrošnji ter seveda zato tudi v prekomerni rasti cen splošne potrošnje, naši osebni dohodki nekako zaostajajo. Za fizično in za umsko bolj usposobljene ljudi tako magrajevanje ni dovolj stimulativno in spodbudno. Pri izbiri nove delovne sile moramo ugotoviti, da je v glavnem vsa na spodnjem minimumu in da le s težavo mesečno dobimo 20 do 30 delavcev. V glavnem pa so še med temi predvsem povratniki iz JLA, ki so ozko vezani na jeseniški okoliš. Delovna sila, ki pa jo dobimo iz ostalih predelov Slovenije ali Jugoslavije pa je v glavnem že tako selekcionirana, da nimamo kaj posebnega izbirati.

VPRAŠANJE: Na kolegiju ste analizirali tudi poslovne rezultate za prvih osem mesecev letošnjega leta. Kaj vam je pokazala analiza in kakšne ukrepe ste sprejeli?

Iz analize poslovnih rezultatov prvih osem mesecev smo videli, da je glavna težava v neizpolnjevanju asortimenta in da nam zaradi tega izpade največji del dohodka. Pri tem imamo vrsto objektivnih, predvsem pa subjektivnih vzrokov. Res je, da je zaradi pomanjkanja denarja večkrat prišlo do pomanjkanja določenega repromateriala, kot npr. rutil, ferolegure itd. Toda to so samo redki objektivni vzroki. Več je subjektivnih vzrokov, ko posamezniki zaradi prednosti, ki jim jih daje proizvodnja v tonah, zanemarijajo asortiment, ali pa zaradi linije najmanjšega odpora valjajo in proizvajajo tišto, kar je v ceni bistveno nižje in tako znižujejo našo po-

prečno prodajno ceno. Primerjalno se lahko tak zaključek vidi v poslovanju valjarn in predelovalnih obratov. Valjarne ob pomanjkanju surovega jekla bistveno presegajo svoje planske obveze, predelovalni obrati pa istočasno zaostajajo. Vemo pa, da so predelovalni obrati pri nas v svoji poprečni prodajni ceni tisti, ki lahko bistveno prispevajo k izboljšanju našega dohodka in tudi v sanacijskem programu je težišče na tem delu.

Razni medsebojni nesporazumi, nedoslednost in večkrat tudi neiznajdljivost so vzrok, da se v žičarni, hladni valjarni, elektroodnem oddelku in tudi v jeklovleku dogaja, da ti obrati nimajo vložka, pa čeprav leži samo v predhodnem obratu in ga je potrebno samo prepeljati. Večkrat se dogaja, da dogovorjene, točno obljubljene roke, ki niso daljši od desetih do petnajstih dni, ne držimo, čeprav smo ta polfabrikat, ko smo obljubo dajali že imeli na zalogi. Iz vazno, raznih razlogov, včasih je npr. lahko vzrok samo ta, da je pločevina na 2400 založena in zato ne odpravimo določenih plošč. Take težave so bile vedno v Železarni in jih tudi v bodoče ne bomo v celoti odpravili, toda toliko, kolikor se jih je nakopičilo letos, je odločno preveč in bi jih z malo dobre volje in s polno prizadevnostjo lahko v veliki meri zadovoljivo rešili.

VPRAŠANJE: Ali nam lahko poveste ukrepe, ki ste jih sprejeli?

ODGOVOR: Proti kršitljem asortimentske discipline imamo namen v bodoče ostro ukrepati in bomo to smatrali kakor da proizvodnja ni bila izvršena. Kvaliteta pa, ki bo proizvedena izven programa, se bo ravno tako smatrala,

dokler ni plasirana ali v nadaljnjo predelavo ali na trg, tudi kot meizvršena. Samo na ta način lahko pričakujemo večjo disziplinu, večjo doslednost in višji renome Železarne.

Ob velikih naporih, ki jih posamezniki, posamezne grupe ali posamezni obrati v Železarni doprinašajo za povečanje produktivnosti in dosledno izvajanje proizvodnega programa po asortimentu in po količini, večkrat pozabljamo na osveščenost posameznikov. Izgleda, da se ob teh grupah in ob pozameznikih pojavlja del članov naše delovne skupnosti, ki preveč ob strani gledajo na izid te velike borbe. Z akcijo, ki jo je predlagal kolegij prek razširjenega kolegija, da se predvsem organizatorje proizvodnje in ostale člane delovne skupnosti seznanimo s stanjem in ki bo po drugi liniji tekla tudi prek delavskega sveta, ki bo še ta teden razpravljal o stanju Železarne, bomo poskušali spametovati naše ljudi, da bo vsak član, pa čeprav še na tako nepomembnem delovnem mestu poskušal maksimalno izpolnjevati svojo delovno dolžnost in obvezo. Z nekaterimi akcijami smo v preteklosti dokazali, da je mogoče bistveno izboljšati proizvodnjo, kakor na primer v valjarni žice na Beli.

Se vedno se v Železarni pojavlja to, da ljudje zaradi nepoznavanja svoje vloge v celotnem tehnološkem procesu, ali pa zaradi svoje osebneprebrižnosti večkrat zagrešijo velike, nepopravljive napake, ki se v seštevku z rezultati ostalih kažejo v neizpolnjevanju asortimenta. Potrebno je, da vsakemu posamezniku v podjetju dopovemo kaj je njegova naloga, kaj mora storiti in koliko bi lahko naredil tudi več, če se pokaže možnost.

Vsakemu opredeliti njegove delovne naloge

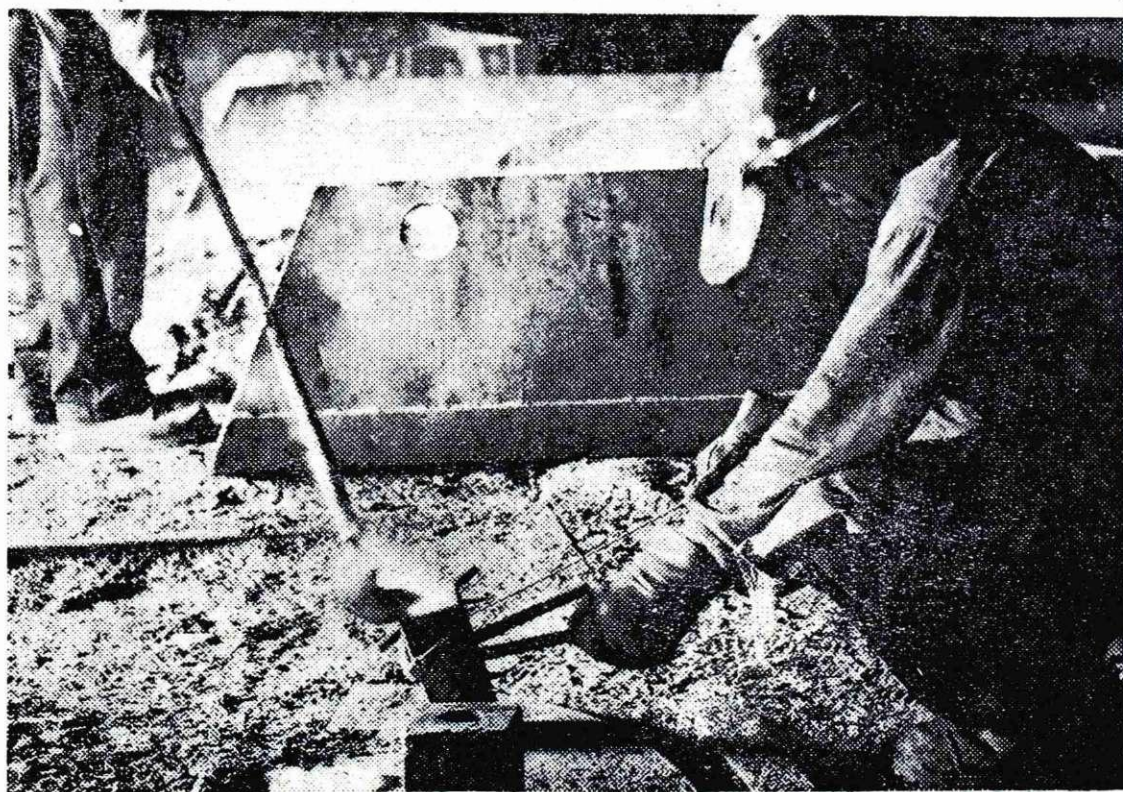
VPRAŠANJE: V ponedeljek 22. t. m. je bila razširjena seja strokovnega kolegija, na kateri ste zelo kritično ocenili dosedanje ekonomske in poslovne rezultate ter sprejeli več mer in ukrepov za izboljšanje stanja. Prosim, da nekaj več o tej seji poveste tudi za naše bralce.

ODGOVOR: Analiza gospodarskih oz. poslovnih rezultatov za mesec avgust letošnjega leta in kumulativa za prvih osem mesecev je pokazala veliko slabši rezultat, kakor smo ga člani kolegija pričakovali. Dodatne obremenitve iz naslova izredni izdatki in izredni dohodki, so v bistvu poslabšali naš rezultat in v celoti kompenzirale dobljeno realizacijo z novo ceno. Zaradi širše mobilizacije notranjih sil v Železarni smo zato na kolegiju v soboto 20. t. m. razpravljali o vzrokih takega stanja in prišli do zaključka, da je potrebno o tem stanju in o možnostih rešitve na razširjeni seji, na kateri sodelujejo vsi šefi delovnih enot, razpravljati o nastali situaciji in obvestiti prek šefov delovnih enot delovni kolektiv predvsem pa organizatorje proizvodnje o teh problemih. Na tem sestanku smo predvsem morali razčistiti problem delovne sile, ker je pritisk na ponovno zaposlovanje nove delovne sile s strani proizvodnih in vzdrževalnih obratov tako velik, da kadrovski sektor tega ni mogel več prenesti. Ugotovili smo, da nimamo nobene osnove za popuščanje in odstopanje od sklepov delavskega sveta ob sprejemanju polletnega obračuna Železarne letos. Razlogi za to so na-

slednji:

Rezultati dela nam ne omogočajo, da bi oblikovali večjo maso osebnih dohodkov kakor smo jo do sedaj, s to maso pa ne moremo zviševati osebnih dohodkov več kot obratno sorazmerno z manjšim številom zaposlenih. Glede na pomanjkanje sredstev in glede na dogovor s predstavniškimi organi v republiki ne moremo graditi stanovanj, kar avtomatsko izključuje možnost za zaposlovanje nove delovne sile, ker pritisk na stanovanjski fond že pri sedanjem številu zaposlenih komaj, komaj vzdržujemo oziroma še vedno dopuščamo, da posamezni naši sodelavci stanujejo v popolnoma neprimernih stanovanjih. In nadalje menimo, da je dvig produktivnosti vse premajhen in da je samo pod velikim pritiskom glede delovne sile možno poiskati tiste notranje rezerve, na katere s prstom kažemo že dolgo časa, pa jih v konkretni organizacijski obliki še do danes nismo mogli realizirati.

Dodatne analize, ki smo jih naredili v zadnjih mesecih, kažejo, da imamo v tekoči proizvodnji še vrsto artiklov, ki jih ne pokrivamo z doseženo prodajno ceno in moramo njihovo proizvodnjo ukiniti, s tem pa tudi zmanjšati določeno število delovnih mest. Zmanjšanje delovne sile v Železarni nam neke omogoča lažji prehod na racionalno proizvodnjo, čeprav je taka selekcija neugodna. V razpravi smo ugotovili, da iz podjetja odhaja v poprečju boljši kader in da tisti, ki nimajo osnovnih delovnih navad, ostajajo v podjetju in s tem se kopičijo tudi te-



Vlivanje poskusnega jekla v martinarni

mag. inž. Petrom Kuncem

Referendum za združitev slovenskih železarn v združeno podjetje Slovenske železarne je pokazal, da so člani delovne skupnosti v pogledu perspektive dovolj informirani o potrebi integracije. To, da so na glasovanju sodelovali v tako visokem odstotku in da so se v tako visokem odstotku izrekli za integracijo, nalaga predvsem vsem vodstvenim ljudem v železarni, velike in odgovorne naloge. Integracija se šele pričinja, ker integracija pomeni usklajevanje proizvodnje, specializacijo, usklajevanje akcije, z drugimi besedami to pomeni integracijo razuma. Tu pa smo mogoče premalo pripravljeni in je bila naša prizadevnost vse preveč usmerjena na trenutne operativne naloge in premalo na delitev naših dolgoročnih obvez. Razen te-

ga pa je integracija v zadnjem času vrsto ljudi tako močno okupirala, da so izpadli iz normalnega stroja proizvodnje v podjetju. Integracija je naša bodočnost, zato mora določena grupa ljudi na tem delati, istočasno pa moramo doma rešiti vse probleme, da bomo v integraciji lahko v celoti uspeli. Ti so predvsem:

- ustavitev nerentabilne proizvodnje,
- polno izkoriščanje visokoproduktivnih agregatov,
- dosledno izvajanje vzdrževalne preventive,
- točno izpolnjevanje svojih obvez po asortimentu, po količinah in v dogovorjenih rokih in
- disciplinirano izpolnjevanje vseh ostalih dogovorjenih obveznosti.

Poslovno sodelovanje s kovinsko predelovalno industrijo

VPRAŠANJE: V teh dneh ste imeli več razgovorov s predstavniki kovinske predelovalne industrije o nadaljnjem dolgoročnem povezovanju in dogovarjanju. Zanima nas kako daleč ste že prišli s temi razgovori?

ODGOVOR: Finalizacija je za vsako železarno, še posebej pa s konceptom kakršen je naš, osnovni življenjski pogoj. Finalizacijo lahko dosežemo na več načinov, eden je, da se z novimi investicijskimi vlaganji zgradijo lastne kapacitete, drugi pa je, da se povežemo z že obstoječimi kapacitetami na prostoru, ki ga kot železarna obvladamo. Odločili smo se za drugo pot, ki je ekonomičnejša v širšem pomenu eko-

nomike, ki je veliko bolj humana in ki je v tem trenutku pri nas tudi edino možna. Zato smo v zadnjem času imeli sestanke z našimi potrošniki, to so Žična Celje, Kovinar Jesenice, Veriga Les-

ce, podobne razgovore pa bomo imeli tudi s predstavniki Plamena iz Kroke in ostalimi.

V teh razgovorih poskušamo dobiti tisto obliko poslovnega sodelovanja, ki bo omogočala, da se iz našega težko pridobljenega in dragega jekla izdelajo čimbolj finalizirani izdelki, kot npr. razne vzmeti, nosilci, tkani- ne, mreže, vijaki, razni strojni elementi, verige itd. Taka povezava pomeni ustvarjanje večjega dohodka za vse, ki v takih poslih nastopajo. Zagotavlja pa tudi perspektivno izkoriščanje obstoječih kapacitet in omogoča s tem nadaljnjo rast vsakega posameznega partnerja.

Razgovori so še v začetni fazi in se o obliki, konkretni obliki med posameznimi partnerji še ne moremo pogovarjati. Ugotavljamo pa medsebojno usklajenost, vendar pa pripravljenost, da to neusklajenost pripravimo in da svoje perspektivne razvojne programe prilagodimo drug drugemu. Že sedaj ugotavljamo velike medsebojne ekonomske učinke ob takem medsebojnem povezovanju, zlasti pa takojšnje rezultate pri eventualnem komercialnem povezovanju. Zato se tudi naši razgovori na tem področju dosegli največji napredek.



Valjarna profilov — srednja proga

Za boljše medsebojno obveščanje

V petek, 19. t. m., so se v Ljubljani prvič uradno sestali uredniki vseh treh glasil slovenskih železarn, in sicer mesečnika železarn Ravne »Koroški informator«, mesečnika železarn Store »Štórski železar in tednika jeseniške železarn »Železar«. Dogovarjali so se o medsebojnem sodelovanju in zamenjavi informacij o dogajanjih v posamezni železarni. Razen tega so predstavili drug drugemu svoja glasila, izmenjali izkušnje in govorili o problemih, ki jih pri svojem delu težijo.

Izrazili so tudi željo, da bi se še večkrat sestali in tudi poskušali čimbolj usklajeno delovati.

Ko se majejo tla

(19. nadaljevanje)

Tretja faza: je značilna po tem, da se vršijo vse akcije in razčiščenje ruševin po centralnem programu. Ta program obsega:

- zadostno preskrbo s pitno vodo
- higienski ukrepi
- sanacija kanalizacije
- kloriranje in čiščenje nezdrave vode
- organizirati akcijo krvodajalstva in transfuzije
- organizirati epidemiološko službo
- organizirati farmacevtsko službo
- evakuacija in namestitev ogroženega prebivalstva
- zagotovitev prehrane evakuiranega prebivalstva
- asanacija vodovodnega omrežja in stanovanjskih zgradb

Prvi ukrep, ki ga naredimo, je, da si zagotovimo zadostne količine sredstev za razkuževanje (klorni preparati — hipoklorit, klorno apno, kloramin) ter takoj po radiu objavimo prepoved pitja okužene vode (pije naj se samo prekuhana in klorirana voda).

Zavedati se moramo, da samo tista služba krvodajalstva in transfuzije lahko zadosti potrebam v izrednih pogojih (potresi, poplave itd.), ki vsakodnevno dosega zadovoljive rezultate in ima na zalogi dovolj krvne plazme. Prav tako farmacevtska služba doprinese lahko velik delež s preskrbo zdravstva s sanitetnim materialom, ki ga na potresnem območju vedno primanjkuje.

Pri elementarnih nesrečah (potresu in poplavi) z epidemiološkega gledišča pripada prvenstvo skupini črevesnih obolenj (bacilarna dizenterija). Kot primer nam služi potres v Iranu, ki se je razširil na več pokrajin, s tem v zvezi se je širila dizenterija. Kot vemo tudi letna sezona vpliva na širjenje infekcijskih bolezni. (npr. v Splitu se je razširila l. 1947 po poplavi hidrična epidemija tifusa in paratifusa.)

Venerične bolezni — spremljevalke potresov

Vsekakor je treba posebno pozornost posvetiti zastrupitvi s hrano (toksikoinfekcija in intoksikacije), kajti pogoji za razvoj bodo ugodni, posebno v improviziranih kuhinjah, kjer se bo evakuirano prebivalstvo hranilo. Epidemija bronhopneumonije je bila zabeležena leta 1937 na območju Valandova, Strumice, Dojrana in Gjevgjelije med prebivalci ob potresu, ki so bili nameščeni provizorično v šotorih. Po potresu v mestu Mesini (Italija) l. 1908 se je pojavila epidemija papatači groznice, saj so bile ruševine v mestu po potresu pravo gojišče razmnoževanja insekta flebotomina. Poleg akutnih okužb, večje gostote prebivalstva, začasnega prebivališča ter posebne psihoze, ki spremlja elementarne nesreče — se pojavljajo kot spremljevalke tudi venerične bolezni, kar je posebej izstopalo ob potresu v Skopju.

Zato so naloge proti-epidemijske službe naslednje:

- a) Preiskava obolelih za infekcijskimi boleznimi
- b) Ustanavljanje bolnišnic za infekcijsko obolele. Primer v Skopju — ureditev bolnice za infekcijske bolezni v Katlanovski Banji.
- c) Formiranje premičnih mikrobioloških laboratorijev — z namenom mikrobiološke in parazitološke diagnostike
- d) Dezinfekcija, desinsekcija in deratizacija so potrebni in učinkoviti ukrepi v izrednih pogojih. Tako npr. s klorovim apnom desinficiramo vodo, obenem nam služi tudi za desinsekcijo odpadkov ter trupel.
- e) Cepljenje prebivalstva je obvezen ukrep proti širjenju infekcijskih bolezni. Poleg cepljenja proti trebušnemu tifusu, paratifusu in tetanusu, cepijo tudi proti influenci, posebno če se je katastrofa dogodila pred pričakovanimi epidemijskimi valovi (konec zime ali v začetku pomladi). Cepljenju naj se podvržejo prebivalci od 5. do 60. leta starosti, kajti oni so najbolj izpostavljeni. Če računamo, da se je cepljenju odzvalo 75 % prebivalstva — imamo garancijo, da do epidemij ne bo prišlo, saj smo na ta način ustvarili takojimeno »imunološko pregrado«.

Republiška higiensko-epidemiološka ekipa, ki naj pohiti na pomoč prebivalstvu na ogroženem območju, naj ima v svojem sestavu naslednje kadre in opremo:

- enega mikrobiologa
- enega zdravnika-higienika
- enega zdravnika-infektologa
- dva medicinska laboranta
- štiri do pet sanitarnih tehnikov
- dva desinfektorja
- tri medicinske sestre
- štiri bolničarje
- dva šoferja
- več aparatov za desinfekcijo in čiščenje vode (filtri)

Spomini iz NOB

Jože
Vidic

Pred 25. leti so v Srednji Radovni goreli živi ljudje

V pepelu in dimu so bile skrite številne grozote in družinske drame. — Franc Kunčič se je prebil iz obkoljene hiše, nato pa gledal strahotni prizor, kako je v Tončkovi hiši gorelo 11 ljudi, med njimi osem-mesečni otrok. — 20. septembra 1944. leta je bila partizanska Radovna popolnoma opustošena, minirana, požgana, vaščani pa pobiti. — Naj bo ta sestavek v spomin žrtvam naše narodnoosvobodilne vojne. —

91 letna Cilka Žark iz Zasipa je bila rojena v Radovni, kjer je v mladosti tudi žive-la. Prislulnil sem njenim spominom:

»V Radovni smo nekoč po kmečkih sobah in skednjih več plesali kot pleše današnja mladina. Resnično je bil nekoč v Radovni raj; raj za deveto goro, pa čeprav doma nikoli nismo kupili mesa, kruh pa smo pekli sami in živeli samo od tega, kar smo pridelali na domačih njivah. Sole ni bilo, umetnost abecede pa smo spoznavali doma za krušno pečjo.

Čevljarja so starši poklicali na dom, da je bilo delo ceneje, ob delu pa so obrtniki pripovedovali pripovedke in zgodbe o strahovih. Teh namreč v Radovni ni bilo, mi-slim strahov. Kdo bi takrat sploh pomislil, da bodo ne-ke noči resnično prišli stra-hovi v zelenih oblekah in z esesovskimi našitki na rever-jih bluz in da bodo hujši kot pošasti v pravljicah.

Pošten rod je živel v Ra-dovni. Naj vam povem primer iz naše hiše. Mati je pos-lala sina Franca v Celovec,

da bi se izučil za čevljarja. Bilo je to v času stare Avstro-Ogrske. Sin pa se v Celovcu ni učil samo čevljar-ske obrti, ampak je mojster zahteval, da zanj krade ko-ruzo. Ko je mati to zvedela, je sinu v pismu med drugim zapisala: »Vrni se takoj do-mov. Mi smo te dali učiti za čevljarja, ne pa za tatu.« Takšna je bila Radovna, takšni so bili ljudje pod Tri-glavom. Cilka pravi, da je to najlepša vas na svetu. Vse do 70 leta starosti je vsak dan pešala iz Zasipa na obisk v Radovno. Njena do-mačija je že zdavnaj pogori-šča. Grozni so ti spomini. V domači hiši je pogorela Cil-kina sestra Mina in svak Ja-kob.

Spodnja, Srednja in Zgor-nja Radovna so tri vasi ob dokaj dobri poti in istoime-nem potoku, komaj 12 km od Bleda. Vasice so raztegnjene več kilometrov ob potoku, ki je ločnica med poključskimi gozdovi in Mežakljo. Cesta pelje z Bleda in skozi Gorje proti Radovni, od tam pa potnik lahko pot nadaljuje do Mojstrane, kjer se priklju-

či na glavno cesto Jesenice-Kranjska gora.

V starih časih so bili v Ra-dovni pašniki kmetov blejske in gorjanske okolice ter kme-tov iz Dovjega in Mojstrane. Tja so se preselili prvi pa-stirji in z leti je zrasla vas. Nekoč so bile tod fužine in močno razvita železarska obrt. Ko pa so se v drugi po-lovici preteklega stoletja ma-le železarske delavnice prese-lile na Jesenice, so vaščani Radovne, ko še ni bilo bo-hinjske železnice, hodili peš na delo na Jesenice. Trda in dolga je bila pot, a še trše življenje. Vas, odmaknjena od industrijskih središč in skrita med gozdovi, je v na-rodnoosvobodilni vojni kma-lu postala partizanska vas z vsemi obeležji, ki so jih ime-le znane partizanske vasi. Znani jeseniški revolucionar in politični delavec Viktor Kežar je bil prvi, ki je že 1941. s pomočjo Krišpina Ogrisa in Franca Kunšiča po-stavil prvo javko v vasi Ra-dovna.

Tako kot se je širila mre-ža Osvobodilne fronte, tako je rasel pomen Radovne. V okolici Radovne so si zgradi-li bivake jeseniški okrožni komite Komunistične parti-je in Osvobodilne fronte, okrožni in okrajni komite SKOJ, vojska državne varno-sti, v bližini Radovne je bi-la partizanska tehnika, bun-kerji za partizanski arhiv, iz Radovne ali v Radovno so vodile skoraj vse kurirske zveze, tod so se tiskali leta-ki, partizanska literatura in drugi propagandni material. V Radovni so bili pogosti

gostje Bogdan Osolnik, Franc Perovšek, Andrej Zvam-Boris in njegov brat Drav-ski, Vinko Repe-Triglavski, brata Ambrožič, Janez Koc-jančič, Stanko Kersnik, Ivan Vovk-Zivan, Ivan Gašperin-Mitja in številni drugi funk-cionarji Osvobodilne fronte.

In kaj se je zgodilo 20. sep-tembra 1944. leta, Kako je prišlo do groznega zločina, ko je bila Srednja Radovna popolnoma uničena, požgana, vaščani pa pobiti, oziroma so našli smrt v ognju lastnih domov?

Kar je ostalo vaščanov ži-vih, so ostali živi zgolj po srečnem naključju ali pa za-to, ker so živeli drugod, ne-kateri pa so bili v partizan-nih ali nemških taboriščih. Tako na primer sta Bogdan Šanca (zdaj direktor Golf hotela na Bledu) in Matevž Kunšič ostala živa, ker sta bila takrat zaprta v Dachau; Šancov Lado in Žarko sta bi-la partizana, pa tiste noči ni-sta bila doma. Kunšičeva Francka je živel v Zg. Ra-dovni, njena sestra Angela pa v Beogradu. Anton Rekar je bil usodnega dne v Kotu, kjer je pripravljaval drva, go-spodar Šanca pa na Dunaju. Ti in še nekaj drugih so osta-li živi, ker v času požiga ni-so bili v Radovni. Iz obkolje-me hiše je uspelo pobegniti samo Pangerčevemu France-tu, ki zdaj živi v Lescah, od vseh vaščanov, ki so jih Nem-ci ujeli, pa sta ostali živi sa-mo dve mladoletni deklici. Sicer pa berite naprej, da se seznanite z usodo vaščanov Srednje Radovne.

V Tončkovi hiši je pogorelo 11 ljudi

Pangrčev Franc je 19. sep-tembra zvečer prišel h Ko-navcu, da bi se z gospodar-jem pogovoril o zbiranju ma-teriala za bolnico »Franjo«. Ker so Nemci že pred 14 dne-vi minirali Pangrčevo hišo, je Franc ostal pri Konavcu in spal v kuhinji. V ranih jutranjih urah ga je prebudi-lo streljanje. Pogledal je sko-zi okno in videl, da nekatere hiše že gorijo. Tedaj pa se je z vseh strani zaslislalo strelja-nje. Hiša je bila obkoljena. Nemci so streljali v vsa ok-na in vrata. V Konavčevi hi-ši so bili 46 letni gospodar Janez (pišejo še Setina), njegova 42 letna žena Jera, 19 letna hčerka Jožefa in 17 letni sin Janez. Ob spremlja-vi svinčene toče, ki se je vsi-pala skozi okna, so skočili v črno kuhinjo. Aktivist Franc je prvi spoznal, da je prišla usodna ura. Vedel je, da je deset metrov pred hišo mi-traljezec, ki cilja v vhodna vrata. Sklenil je ukaniti Nemca. Takole je pojasnil obupani družini: »Odprl bom vrata, takrat pa bo mitralje-zec vžgal v hišo. Čim bo ko-nec prvega rafala bom sko-čil ven, vi pa urno za menoj.« Le kdo bi upal skočiti pred cev mitraljeza, so menili Ko-navčevi. Franc je sunkovito odprl vrata, nato pa se sklo-nil za zid. Mitraljezec je spu-stil rafal, takoj po rafalu pa je Franc skočil na vrt in mi-mo presenečenih Nemcev od-vihral proti čebelnjaku, kjer je stal nemški avtomatičar (vsega 30 m od hiše), ki v ju-tranjem mraku ni dobro vi-

Janez Brojan

Povratek iz pekla stene smrti — Eigerja

(nadalj. in konec)

Zunaj je vedno huje. Plazi na vseh straneh, precej tudi prek nas. Sprva mislimo, da je to povzročilo sonce, ko pa enkrat pogledamo izpod vre-če, vidimo, da z juga prihajajo ogromni črni oblaki. To-rej je pritisnil močan jug. Počasi se pričnemo preobla-čiti. Nase natakemo vso su-ho obleko, navrh pa še ne-kaj mokre, kajti ponoči bo zelo mraz.

Ob pol sedmih se s stene za kratek čas umakne meg-la. Zahajajoče sonce nam podari nekaj toplih žarkov. Potem se čez steno spet raz-prostre megla in tako se zno-či. Ugibamo kakšno neki bo jutri vreme in želim, da bi že enkrat začelo zmrzovati. Toda, bilo je vedno slabše in slabše. Kmalu smo zopet

do kože premočeni. Blisk in grom nam naznanita, da se pripravlja na veliko nevihto. ki jo kmalu tudi sami obču-timo. Sneg se začne vsipati iz neba in tvori velike plazov-ce. Vse je kot zakleto. Spati ne moremo ker nas preveč zebe in še veter nam hoče raztrgati bivač vrečo. Z Jan-kom si večkrat prižgeva ci-gareto, tako da se vsaj pod nosom malo porejeva. Noči noče in noče biti konec. Gr-menje plazov nas opozarja na novo zapadli snež, ki sproti leti v dolino. Spomni-mo se knjige Trije zadnji problemi Alp, v kateri piše, kaj se je zgodilo s plezalc, ki jih je dobilo tako neur-je v steni. Večina jih je zmrznila, ali jih je pobilo

padajoče kamenje in led, ali pa so od napore umrli. Sprašujemo se, ali čaka to tudi nas?

Četrtek, 21. 8. 1969

Končno urni kazalci le po-kažejo, da se bo začelo da-niti. Zakurimo plinski ku-halnik in si skuhamo čaj. Zraven še malo pojemo in tako je bila ura šest. Brez odlašanja se odločimo, da se takoj začnemo spuščati ob vrvi nazaj, kajti čakanja je lahko še usodnejše. Komaj zlezemo izpod bivač vreče, smo že beli kot sneženi mož-je, kajti plazovi nam ne pri-zanašajo. Skalnih reber okrog nas ni več. Vse je ode-to v sneg. Hitro zvežemo 80 in 50 metrsko vrv, jo vtakne-mo skozi zanko v klinu in spustimo konca po strmini v

meglo. Zvone se že spušča ob vrvi v neznanu. Megla je tako gosta, da nama že po nekaj metrih izgine izpred oči. Niti pet metrov od nas še nekaj ur buči snežni slap, čez katerega bomo morali kakih 300 m niže v Hinter-stojserjevi prečki. Prvi skok, čez katerega se moramo spu-stiti, je visok čez 60 m. Vrv se premakne in ni več tako napeta kot je bila prej. Iz-gleda, da je Zvone že spo-daj. Hitro si napravim Dil-ferjev sedež in se začnem spuščati. Med spuščanjem se večkrat ustavim, ker moram čistiti sneg, ki se je debelo oprijel vrvi. Končno zgle-dam Zvoneta, ki že pridno pripravlja sidrišče za drugi spust. Spuščanje nazaj je bi-lo veliko bolj nevarno, kajti morali smo brez varovanja. Sedaj moramo potegniti vrv. Najprej poskusi Janko sam, nato oba, vsi trije, toda vrv ne gre nikamor. Izgleda, da se je ozel, s katerim sta zvezani vrvi zataknil. Brez besed vzame Zvone dve zan-

ki, ju priveže na kleme za plezanje po vrvi in se začne z vso težavo vzpenjati. K sre-či ni bilo treba veliko. Vrv je kmalu popustila. Hitro jo izvlečemo in damo v drugo sidrišče. Zopet nadaljujemo s spuščanjem. Močan veter raznaša suhi sneg in nam ga med v oči. Obleka, ki jo imamo na sebi, je zmrznje-na. Vse že kaže, da nas ho-če stena obdržati v svojem objemu. Mi pa se tolažimo s tem, da se bomo mogoče le rešili. Naprej nam gre do-bro. Včasih nas pri spušča-nju zasipavajo plazovi. Prsti na rokah in nogah so nam od mraza otrpli. Tako se po-časi spuščamo in spuščamo. Zavedamo se, da ne smemo izgubiti morale. Stojimo pred Hinterstojserjevo prečnico in čakamo, da vsaj malo preneha snežni plaz. Tu se spomnimo na prve štiri žrt-ve Eigerjeve stene. Njihova življenja so ugasnila prav tu, nekaj metrov niže. Tokrat so iz prečke za seboj poteg-nili vrv in s tem onemogočili povratek in odšli v smrt.

el, se dogaja. Franc ga
zanim udarcem v bra-
o na tla, potem pa je
koč graben, kjer je m-
vi pa so zato za njim
am streljali.

Pragu iz hiše so ga ra-
ili, stegno v nogo, imel
a di več drugih, toda
enih prask. Ker je bi-
a v obkoljena, se ni mo-
el biti iz obroča. Na-
pro prisiljen je bil, da
e pred nastopajočimi
lema gozda umikal nazaj
rotasi. Skrit med dvema
kala je z daljave 50 me-
rov dal strahoten prizor.
as gorela. Dobro je ve-
el, so esesovci gnali Ko-
avč družino, kjer je spal,
se v Tončkovo hišo.
e z, je pomislil? Burni
ogo pa so se tako hitro
dvi da ni bilo časa za
aznanje. Konavčovo hi-
o senci zažgali, medtem
o Tončkovo najprej mi-
irabato pa šele zažgali.
ako bilo v Tončkovi hiši
kupili ljudi, med njimi
senčni domači sin Pri-
noženci so jih zaprli v
išo to pa hišo minirali.
ilna splozija je močno po-
resražje in grmenje je
dmo med gorami.
Franskrit med skalami,
tajni ničesar videl. Ko
a se razkadi, je videl
rozprizor. Stene so se
voro. Na podu je videl
ežat Konavčevega gospodar-
a ino, poleg mame je le-
alarka Pepca, ob njej
a b Janez. Franc je videl,
la se Pepca, verjetno ra-
jenovestila. Dvignila je
lavjo po položila na mrtvo
?) no. Med ruševine je
top esesovski vojak in
ladar na gledal žrtve na-
ilavna ga je nekaj pro-
ilavidec Franc meni, da
e nika prosila, naj jo
istru esesovee pa je mol-
al. em je prišel nek do-
nobet, doma iz Kranja,
Frave, a se ob najinem
ogoni ni mogel spomniti

njegovega imena), ki je bil
verjetno esesovcem za vodi-
ča. Počasi je nameril v Pep-
čo sprožil in glava mladega
dekleta je padla z mame na
pod. To pa domobrancu še
ni bilo dovolj. Še naprej je
streljal po negibnih telesih,
ki so že bila, ali pa še niso
bila mrtva. Čez nekaj trenu-
kov je že ogenj lizal domači-
jo in 11 ljudi dveh družin,
ki so že bili, ali pa še niso
bili mrtvi.

Šancovi mami je uspelo pobegniti

V Kranjski gori sem obi-
skal 77 letno Marijo Šanca.
Šancova družina je po rodu s
Štajerske. Pred vojno so žive-
li v Ljubljani. Šanca je 1933.
leta najel v Radovni zemlji-
šče na katerem je postavil
podjetje za pridobivanje
krede. Zaradi vojnih razmer
se je družina 1942. leta prese-
lila iz Ljubljane v Radovno.
Stanovali so v baraki poleg
Krede. Najstarejšega Šanco-
vega sina so Nemci 1943. le-
ta odpeljali v Dachau, od-
koder se je vrnil po vojni.
Sinova Lado in Zarko sta bi-
la partizana, hčerka Smilka
pa je bila na šolanju v Itali-
ji. Septembra 1944. leta je bi-
la poleg staršev doma samo
hčerka Majda. Marija Šanca
je takole opisala požig Ra-
dovne:

»Zvečer pred požigom je šla
skoz vas četa vojakov dr-
žavne varnosti. Sploh niso
slutili, kaj namerava sovra-
znik. V mraku smo opazili ra-
keto, ki je poletela z Mežak-
lje čez Radovno in Pokljuko.
Razmišljali smo, kaj bi mo-
gla raketa pomeniti. Zaskrb-
ljeni smo šli spat. Rano zju-
traj smo zaslišali v vasi stre-
ljanje. Naš delavec, ki je de-
lal v Kredi, nas je prišel opo-
zoriti, da prve hiše v vasi že
gorijo in naj se zato hitro
umakneva v gozd. Tisto noč
sva bili doma sami s hčerko

(nadalj. na 14. str.)

Slu je malo ponehal in
Zvone že požene okoli ro-
pa. 20 metrov za njim
pa š. Toda ko pridem na
sred zopet počim in že pa-
la meni. Stisnem se k
stenu visim na vrvi, dok-
er ne preneha. K sre-
ši mi oplazil noben ka-
men kos ledu. Ko malo
pon hitro kar po rokah
pohit k Zvonetu. Prav ta-
ko je tudi Janko pri-
nam. Vsi smo srečni, da
smo in zdravi spet sku-
pajmo vedno bolj smo
otrpeli zmurnjeni. Iz naj-
več varnosti smo ven.
Spet spuščam naprej Zvo-
ne. je vrv prekratka, ga
spuščam po enem koncu na
pol. Potem Janko spusti
men to se spuščam sam, mu-
nem na drugi konec uide
iz prstov in pade.
K se je bil še toliko pri-
sebe da se je obrnil in se
z dami ustavil v snegu.
Lah bi padel več kot 800
metrov. Naprej nam je
šlo po sreči. Ob štirih
popol si vsi srečni, da
smo oh živi, podamo ro-

ke na ravnih tleh pod steno.
Nepopisno veselje pa je bi-
lo, ko smo prišli nazaj k šo-
torom.

Jože nam pripoveduje, ka-
ko je on preživel noč sede
v šotoru z nožem v roki, ker
je veter hotel odtrgati šoto-
ra iz tal.

Najbolj se nam je prilegel
topel čaj in konjak, ki pa se
nas je kar preveč prijel.

Kmalu utočimo v spanec,
kajti jutri potujemo domov.

Pripis uredništva: Nekaj
podatkov o naših treh juna-
kih iz Mojstrane:

Zvone KOFLER je rojen
2. 11. 1944. v Mojstrani, zapo-
slen v LIO Mojstrana. Ima že
mnogo lepih uspehov v alpi-
nizmu.

Janko AŽMAN je bil rojen
24. 7. 1945 v Mojstrani, zapo-
slen je v Želežarni in je Zvo-
netov soplezalec.

Janez BROJAN je najmlaj-
ši, rojen je 10. 12. 1947 v Moj-
strani. Že od mladih nog je
navdušen hribolazec. Zapo-
slen je v Želežarni.

Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha K

88

»Očetova senca me spremlja.«
Tako si govori, ko odhaja skozi vrbje.
»Prekletstvo, ki sem ga podedoval. Bi ne mogel
odvreči te dediščine,« se vprašuje.

A kako?
Ali ni stopil pred nedavnim na nevarno očetovo
pot sam?

»In če sem?« ocenjuje pomembnost ali brezpo-
membnost te odločitve za usodo, ki jo živi in ki
ga še čaka. »Pravzaprav je vseeno ali sem se zaple-
tel ali ne,« misli na svojo pripadnost v prepovedani
tajni mladinski organizaciji, v katero so ga pred
nedavnim po Vregovem priporočilu vključili mladi
ljudje njegovih let, večinoma športniki ali pa igralci
v delavskem kulturno-izobraževalnem društvu.

Tudi ko bi se v celoti pridružil Mareju ali pa se
vključil med plave ali črne, bi se ne znebil usodne
očetove sence.

»Oče je bil drugačen,« tehta Tine sebe tudi s te
strani. »Oče je verjel v revolucijo, jaz pa v stvari,
ki jih ne razumem in ki jih ne vidim na doseg, ne
morem verjeti s takim prepričanjem, da bi v vre-
govstvu mogel videti skorajšnjo uresničljivost. Tam
sem bolj zaradi Vrega in Vregovega prijateljstva z
očetom, kakor iz trdnega prepričanja,« se zaveda,
čeprav bi tega za vse na svetu Vregu nikoli ne po-
vedal. »Dal sem besedo in besede ne smem prelomiti,
čeprav bi bilo morda bolje, da bi se v te stvari ne
spuščal, kakor se ne spuščajo drugi. Nevarne so. V
današnjih časih celo dvakrat nevarne.«

Gora oblasti, ki pritiska na ljudi in drobi njho-
ve želje in hotenja, se zdi Tinetu pretrda in preveli-
ka, da bi jo bilo mogoče minirati in razstreliti. Di-
namit, ki ga predstavlja peščica Vregovcev, je ne

SIVO MESTO

bo razstrelila, saj je ta peščica tako neznatna, da na
primer v sivem mestu pride en vregovec komaj na
dvesto petdeset ali celo tristo delavcev. Pred deseti-
mi ali enajstimi leti je bilo baje drugače. Takrat
je dinamit revolucije bilo sedem osmin vsega de-
lavstva v sivem mestu in baje je bilo tako skoro
po vsej državi, pa kljub temu do revolucije ni pri-
šlo. Nasilje je bilo močnejše in pokazalo se je, da
gore dinamita niso dinamit, marveč drobni in šibki
ljudje, trepetajoči za drobtine vsakdanjega kruha.

»In če pride name dvesto petdeset ali celo tri-
sto takih, ki so se prilagodili nasilju in razmeram,
zakaj naj bi bil potem jaz drugačen in silil v last-
no nesrečo?«

Najbrž bi te misli ne bile Vregu všeč, ko bi mu
jih zaupal.

»Bržkone bi bil razočaran nad menoj? Imel bi
me za slabiča in bojazljivca, za sebičnega, ki bi
prodal svojo pripadnost za drobtinico kruha.«

Da, za sebičnega, zakaj sebičnost ni samo last-
nost velikih sebičnikov, ki s svojim imetjem in po-
hlepom zaslužujejo svet, marveč tudi lastnost ubo-
gih Lazarjev, ki pred gospodarjevimi nogami mole-
dujejo za drobtinico kruha z gospodarjeve mize in
s svojo pohlevno ponižnostjo v usodo omogočajo
gospodarjevo veljavo in oblast.

Taka lazarjevska sebičnost poraja slabiče, drobt-
nolovce vseh vrst od komolčarjev, kaplarskih po-
močnikov oblasti do ovađuhov in izdajalcev lastne-
ga razreda in posameznikov, ki se z usodo ubogega
Lazarja ne morejo in nočejo sprijazniti.

Človekova sebičnost je mati vseh umazanosti in
podlosti, ki jih je človek sposoben zagrešiti nad
seboj in sočlovekom.

Tudi Tine se tega zaveda, čeprav samo podzavest-
no. Pogled v lastno sebičnost mu je neprijeten, ker
ga opozarja vest, da bi misli, ki se plazijo nanj, nje-
govi mladi prijatelji brez dvoma obsojali, če bi jih
odkril.

Za sedaj ta njegova sebičnost še ni povzročila
nobenega zla v škodo drugih. Toda nevarna je in še

le življenje bo pokazalo, ali jo bo premagal ali pa
podlegel.

Nekatere revščine in krivice, ki jih morajo doživ-
ljati, jeklene in jih delajo neukrotljive v boju proti
človeškemu zlu, druge zdrobe in ugonobe ter spre-
menijo v gnoj, ki ne povzroča samo zla, marveč
omogoča zlu še bujnejšo rast in razmah.

»Nihče ne sili rad v lastno nesrečo.«

To je vse, kar sedaj Tine čuti. Ne zaveda se še,
da ima nesreča lahko tisoč obrazov in da ta nesre-
ča, ki jo doživlja sedaj, še ni največja, še ni naj-
hujša, ki jo lahko človek doživi, če ne bo znal pre-
magati lastne sebičnosti, ki dela iz ljudi njegovega
razreda slabiče, omahljivce, prilagodljivce in celo
izdajalce, nesrečnike z nesrečo in obupom Jude iz
Kariota.

Kaj bo iz Tineta, seveda ni odvisno samo od nje-
ga, marveč tudi od Vrega in sodrugov, kako mu
bodo znali dopovedati in ga prepričati, da zanj in za
delavstvo ni druge odrešilne poti kakor pot, na ka-
tero je Tine stopil in ki jo hodi tajna in s strani
oblasti prepovedana in preganjana organizacija, v
kateri lahko v današnjih časih obstanejo in vztra-
jajo samo ljudje, osvobojeni sleherni sebičnosti in
prilagodljivosti trenutnemu položaju.

V tem je skrivnost, da je v vrstah prepovedane
delavske organizacije tako malo članov in zakaj so
tisti, ki so iskali trenutne koristi, ali ki jih je po-
padel strah pred nasiljem oblasti, v minulem deset-
letju odpadli.

— Marej bi prav gotovo ne odpadel, ko bi pred
enajstimi leti zmagala revolucija!

Tako je zadnjič razlagal Vreg in menil, da je se-
danji čas rešeto, na katerem bodo ostali samo pravi
in neuklonjivi revolucionarji.

S te strani je morda celo sreča, ker revolucija,
ki so si jo še dobro leto po vojni obetali ni iz-
bruhnila in zmagala. Ko bi, bi jo prav gotovo zma-
ličila cela kopa koristolovcev in oblastnežev Mare-
jevega kova in skoro nihče bi jim ne mogel videti
v dušo in jim dokazati, da so samo koristolovci in
oblastiželježi.

Mimo tega (tako je govoril Vreg) je ta bridki
čas šola, ki jim je vse to odkrila in dala nauk, ki
ga ne bodo smeli nikoli pozabiti. Posebno tedaj ne,
kadar bo revolucija zmagala in ne bo nobene nevar-
nosti več biti član danes prepovedane in preganjane
organizacije, ljudje Marejevega kova pa se ji bodo
v svoji sebični želji po oblasti in osebnih koristih
skušali vsiliti in se zasidrati v organih delavske
uprave in oblasti podobno, kakor so se sedaj zasi-
drali v strokovni organizaciji in v konsumni zadru-
gi in drugih ustanovah, celo v takih, kjer si upravo
delijo delavci in lastniki industrijske družbe — v
Bratovski skladnici.

Na nevarnost, da bi si ljudje Marejevega kova
po zmagi revolucije znali podrediti gibanje, Vreg
nenehno opozarja na podlagi spoznanj in izkušenj v
prvem povojnem letu, v katerem je bila zmaga re-
volucije videti na doseg roke, kakor je govoril
Vreg.

Boj proti koristolovcem in oblastiželježem, ki
bodo skušali zmago revolucije zbirokratizirati, bo
večen in bo slehernega resničnega komunista in
zavednega delavca terjati prav tak pogum, kakor ga
terja pripadnost naši organizaciji v današnjih ča-
sih.

Zato nikoli nobenega strahu pred oblastiželjniki,
birokrati in koristolovci, zakaj strah je gnoj za
rast in razmah zaslužnjevalske oblasti posameznikov
nad večino!

Kjer je strah največji, je zaslužnjevalska oblast
najmočnejša in najmogočnejša!

Kjer je pogum in pripravljenost na boj zoper
zaslužnjevanje, tam je tudi svoboda in delavska de-
mokracija!

To so nauki za sedanjost in prihodnost.

— Naša prihodnost sloni na samoupravi. To ve-
do celo žandarji, ki nas psujejo s »tipi samouprave«,
delavci, ki bi se morali na to pripravljati vsaj v
okviru svojih strokovnih organizacij, pa se tega ne
zavedajo in o tem ne razmišljajo.

Tako je zadnjič govoril Vreg in kritiziral stanje
v delavskih strokovnih organizacijah, ki so žal sa-
mo še priveski političnih strank, zaslužnjevalskih
političnih strank, ki jim ne gre za drugega, da se s
pomocjo delavskih volilcev dokopljejo na oblast.

Te stranke cepijo delavstvo in manjšajo njegovo
moč.

Na katerih delovnih mestih se šteje del. doba s povečanjem?

Zakon o delovnih mestih, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem, je izšel v uradnem listu SFRJ št. 17 dne 29. 4. 1968. S tem zakonom je bila delno uresničena naša dolgoletna želja, da bi omogočili delavcem, ki delajo na delovnih mestih pod težjimi delovnimi pogoji, predčasno upokojitve.

Elaborat s predlogi za bonifikacijo delovnega staža v železarni Jesenje je oddelk za socialno in zdravstveno varstvo oddal že 18. 9. 1964 na Združenje jugoslovanskih železarn. Ta predlog je bil obširnejši od z omenjenim zakonom danih možnosti za benificiranje delovne dobe našim delavcem.

O tem zakonu smo sicer v železarju že pisali, vendar smatramo, da je z ozirom na pogostejša vprašanja in nejasnosti potrebna ponovna obrazložitev. Tokrat z obrazložitvijo, v katerih obratih so delovna mesta že uveljavljena in kakšne so še naše zahteve.

Po veljavnem zakonu je za delovna mesta, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem, mogoče določiti le tista težka in zdravju škodljiva delovna mesta, na katerih delujejo škodljivi vplivi znatneje na delavčevo zdravstveno stanje in delovno zmogljivost in ki jih ni mogoče izključiti s predpisanimi ukrepi za varstvo pri delu ali z drugimi primernimi ukrepi — periodična zamenjava delavcev po določenem času dela na takih delovnih mestih, močnejša dnevna hrana, organiziranje rekreacije med delovnim počitkom ter dnevnim, tedenskim in letnim oddihom oziroma do-

pustom, podaljšanje letnega dopusta, skrajšanje delovnega časa pod polni delovni čas in drugo.

Pogoj je, da delavec dela na takem delovnem mestu neposredno pri viru škodljivih vplivov in v nepretrganem delovnem procesu polni delovni čas.

Pogoj za priznanje benificirane zavarovalne dobe zavarovancem je, da zavarovalec prebije na težkih in za zdravje škodljivih delovnih mestih najmanj pet let. Če pa je postal zavarovalec delovni invalid, ali če je podaljšal neposredna nevarnost za invalidnost, je pogoj, da je pred tem prebil na takih delovnih mestih vsaj tri leta.

Za starostno pokojnino se zavarovancem na takih delovnih mestih ne priznava samo benificirana zavarovalna doba, ampak se jim tudi zmanjša starostna meja, tako da se zmanjša za eno leto na vsakih nekaj let dela (6, 5, 4, 3) na določenih delovnih mestih. Da se zniža starostna meja za eno leto, pa je odvisno od težine dela (to je, ali se šteje 12 mesecev zavarovalne dobe za 14, 15, 16, ali 18 mesecev). Pri odmeri starostne pokojnine ima benificiranje zavarovalne dobe torej vpliv na zmanjšanje starostne meje in na povečanje pokojninske dobe.

V skladu z določili zakona in našimi ugotovitvami je komisija, ki deluje pri kadrovskem sektorju Železarne, sestavila seznam delovnih mest, na katerih naj bi se štela delovna doba s povečanjem in ga predložila 4. 11. 1968 pristojni komisiji v potrditev. Komisija je delala po zakonu in navodilih republiškega zavoda za socialno zavarovanje in nam potrdila predložena delovna mesta delavcev, ki delajo neposredno pri plavžih in v aglomeraciji, v jeklarni za delavce, ki delajo neposredno pri martinovih pečeh in livni jami ter industrijski zidarji, enako v elektrojeklarni. V valjarnah so priznana delovna mesta delavcev, ki valjajo vroče jeklo z ročnim orodjem in delavcem pri žarilnih in ogrevnih pečeh z nepretrganim produkcijskim procesom, kjer delavci opravljajo delo z ročnim orodjem. Dalje so še priznana delovna mesta (klepar varilec — s svincom in metalizer — peskar), v šamotarni prav tako le dva mesta zidarjev. Priznana so tudi delovna mesta žerjavovodij na plavžu — aglomeraciji, v jeklarni, elektrojeklarni in v livarni.

Komisija pa ni priznala od nas predloženih delovnih mest za delavce v šamotarni ter vodovodnih instalaterjev, dežurnih ključavničarjev in elektricarjev na plavžu, v jeklarni in elektrojeklarni, prav tako niso priznali delovnih mest kurjačev v naši

prometno-transportni službi.

Za ta mesta in za delovna mesta, katera so predložila obratovodstva in sindikalna organizacija ter je njihov predlog potrdil DSŽ, pa moramo izdelati ponovni predlog — elaborat in ga predložiti Združenju jugoslovanskih železarn, kjer bodo izdelali skupni predlog in ga predložili Jugoslovanski skupnosti socialnega zavarovanja.

Po zakonu o delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, mora dati Jugoslovanska skupnost socialnega zavarovanja mnenje in predlog za določitev novih delovnih mest z benificirano zavarovalno dobo, ki jih ni v tem zakonu. To mnenje oziroma predlog predloži Jugoslovanska skupnost zvezni skupščini preko zveznega sveta za delo.

Predlog — elaborat o novih delovnih mestih za že omenjena priznana delovna mesta in za delovna mesta delavcev v lužilnicah in pocinkovalnicah HVZ in valjarni 1300, za dežurne ključavničarje v žerjavnem oddelku ter za varilce in delavce pri plinskih generatorjih pa bo v prihodnjih dneh dokončen in odposlan.

Kakšne so možnosti: Centralni svet zvez sindikatov Jugoslavije — enako je stališče republiške skupnosti socialnega zavarovanja — je sklenil, da se bo zavzemal za priznanje novih delovnih mest tam, kjer s spredaj na-

vedenimi ukrepi ni mogoče olajšati delovnih pogojev delavcev. To pomeni, da je prva skrb za urejene delovne pogoje delavcev, da bi le-ti lahko zdravi dočakali normalno starostno upokojitve. Prav v zvezi s tem moramo pričakovati, da bodo kriteriji za uveljavitev novih delovnih mest, kjer bi se štela delovna doba s povečanjem, ostri.

In kdo krije stroške predčasne upokojitve?

Za kritje večjih obveznosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja, ki nastanejo zaradi upoštevanja zavarovalne dobe s povečanjem in zaradi zmanjšanja starostnih mej, je uveden dodatni prispevek, katerega plačujejo delovne organizacije. Osnova za odmero dodatnega prispevka je bruto osebni dohodek delavcev na takih delovnih mestih. Po sklepih skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev v SRS je bil določen dodatni prispevek 5,5 %, kadar se 12 mesecev dejanskega dela šteje za 18 mesecev, 3,6 % kadar se šteje 12 mesecev za 16 mesecev, 2,7 % kadar se šteje 12 mesecev za 15 mesecev in 1,80 % kadar se šteje 12 mesecev za 14 mesecev.

Torej kadar se odločamo za predložitev novih delovnih mest, kjer naj se delovna doba šteje s povečanjem, moramo tudi primerjati višino dodatnega prispevka s stroški, ki bi nastali v zvezi s sponicijo delovnih pogojev.

Kako se rešujejo problemi človeka v industriji

Ob izidu knjige B. von Haller Gilmer: Industrijska psihologija

Cankarjeva založba bo kmalu izdala prevod knjige znane ameriškega industrijskega psihologa Gilmerja in njegovih devetih sodelavcev. Avtorji posameznih poglavij ki se opirajo na izsledke individualne in socialne psihologije, obravnavajo vsakovrstne psihične dejavnike, ki vplivajo na proizvodnost in počutje v delovnih organizacijah. Govore o vplivu socialne klime v podjetju, psihičnih aspektih vodenja, nadziranju, kadrovski politiki, delovni zaščiti, pa tudi o psihologiji trgovanja, reklame in mnogih drugih praktičnih zadevah. Njihova tehtna in poučna izvajanja so hkrati poljudna, živahna in zato zanimiva za širši krog bralcev. Ker postaja vodenje v industriji zahtevnejše, naleti človek brez humanistične izobrazbe na velike ovire v prizadevanje po takšnih položajih, ki bi mu v poslovni organizaciji omogočili pot navzgor. Knjigo toplo priporočam vodilnim in vodstvenim delavcem naše tovarne. Za ilustracijo zgoraj omenjenih trditev navajam nekaj odlomkov iz omenjene knjige, sami pa presodite, če vam to

vrstno znanje lahko koristi pri vašem vsakodnevnem delu.

»Tehnični strokovnjak, recimo inženir, se lahko vpraša, čemu naj mu bo psihologija. Študije kažejo, da pet let po diplomirani polovico diplomantov tehnične visoke šole ostane v tehniki. Še nekaj let kasneje pa večina izmed njih s tehničnim delom sploh nima več nobene stika. In kaj počno? Mnogi napredujejo na upravne položaje, nekateri postanejo podjetniki, nekaj jih gre v komercialo, toda vsi se vse bolj vpletajo v človeško plat industrije. V neki anketi so na primer diplomanti visoke tehnične šole, ki so se povzpeli na upravne položaje ali nadzorne položaje v industriji, izjavljali, da več kot tri četrtine svojega časa porabijo ob delu z ljudmi. Pomembnost večšega ravnanja z ljudmi nam pokaže študija o več kot štiri tisoč uslužbencih iz šestinsedemdesetih različnih podjetij. Ugotovili so, da je 10,1 odstotka ljudi izgubilo službo zaradi pomanjkljivega tehničnega znanja. Nasprotno pa je bilo 89,9 odstotka uslužbencev od-

puščenih zato, ker niso znali ravnati z ljudmi.«

Res je, da pri nas zaradi neznanja delavcev ne odpuščamo, oziroma ne premeščamo, toda to še ni dovolj velik razlog za to, da omenjene knjige ne bi brali. Rajši si oglejmo naslednji odstavek, v katerem avtor dokazuje, kako pomembno je usposabljanje delavcev za določeno delovno mesto.

»Gre za opis preprostega eksperimenta v zvezi s priučevanjem, s čimer je podjetje prihranilo precej denarja. V tovarni, kjer so nove delavce navadno pošiljali naravnost na delovno mesto, so hoteli izvedeti, ali se ne bi izplačalo del delovnega časa uporabiti za uvajalni pouk. Pod psihologovim vodstvom so eno skupino na novo sprejetih delavcev poslali naravnost na delovno mesto, primerjalno skupino pa so poslali na uvajalni tečaj. Beležili so delovni učinek obeh skupin, obračunski oddelek pa je izračunaval stroške. Izkazalo se je, da so delavci brez uvajalnega tečaja pri zamenjavi nožev na pomičnih škarjah celo po šestih mesecih prakse potrebovali 29 minut, medtem ko je skupina, ki so ji omogočili ustrezno usposabljanje, opravila to de-

lo v pičlih 18 minutah. Enajstminutni prihranek, preračunan v delovne stroške, je znašal 20.880 dolarjev na leto. Nadalje se je izkazalo, da je bilo v prvih tridesetih dneh po zaposlitvi med tečajniki 19 odstotkov manj nezgod kot med delavci, ki so jih poslali neposredno na delo. Delavci, ki so se usposabljali pod psihologovim vodstvom, so imeli manj izmečka in okvar, fluktuacija ni bila tako velika, odsotnost pa je bila za 51 odstotkov manjša.«

Psihološko testiranje ima tudi pri nas svoje zagovornike, pa tudi nasprotnike. Oglejmo si, kaj o tem meni avtor.

»Testiranje ima že dolgo zgodovino. DuBois pravi, da njegovi začetki segajo nazaj do leta 2200 pr. n. št., kar pomeni sedemnajst stoletij pred Konfucijem. Leta 1115 pr. n. št. je dinastija Chan vpeljala formalne preizkuse za položaje v vladi. Osnovne selekcijske postopke, ki so vsebovali nekaj teste, so uporabljali pri lovcih, pisarjih, preverjali pa so tudi jahalne spretnosti.

Čeprav imajo testi svoje poreklo že v antiki in čeprav raziskovalno in razvojno delo na področju psiholoških testov in njihovo uporabljanje v praksi uvrščata testiranje in objavljanje testov v industrijo z milijonskim do-

larskimi obratnimi sredstvi, se je ob testnih programih že od nekdaj razvijala tudi polemika. Tuddenham v zgodovinskem pregledu te dolgotrajne polemike ugotavlja, da so testi, če jih pravilno uporabljamo, najboljše in najbolj nepristransko sredstvo za usklajanje družbenih potreb in človeških sposobnosti, kar smo jih doslej odkrili. Toda teste je mogoče tudi na razne načine zlorabljati, njihova uporabnost pa že zdaleč ni popolna. Včasih so lahko škodljivi in to iz dveh razlogov: ker so preveč pomanjkljivi, ali ker so preveč dognani. Pomanjkljivost testov so verjetno najbolj poznane njihovim avtorjem, bolj kot komurkoli drugemu. Kritiki dostikrat ocenjujejo teste glede na merilo popolnosti, ne pa glede na različne alternative. Toda, če jih jemljemo z gledišča alternativne uporabnosti, se testi ob pametnem uporabljanju bogato poplačajo. V sodobni industriji so napake pri izbiri poklica, pri selekciji osebja in pri politiki napredovanja iz dneva v dan dražje. Pri usposabljanju igra merjenje individualnih razlik vse večjo vlogo. Ker se kompleksnost sistemov človek-stroj z avtomatizacijo še povečuje, lahko mirno rečemo, da bo vse več vidikov uporabnosti psihologije v industriji samih po sebi postalo donosna poslovna dejavnost.«

Več posluha za kulturni prostor na Jesenicah

Med številne probleme, ki spremljajo jeseniško kulturno gibanje, prav gotovo sodi tudi vprašanje ustreznega prostora za kulturno prosvetno dejavnost. Če se periferija Jesenic po naša z novima in dovolj prostornima, morda celo s predimenzioniranimi kulturnima domovoma, potem se mesto mora postaviti z vso revščino dveh razpadajočih stavb, ki naj bi služile kulturni dejavnosti.

Stavba, v kateri gostujejo gledališče Tone Čufar, jeseniška knjižnica, pihalni orkester JESENISKO ŽELEZARJEV, mladinski klub, radio klub Železar in radio Jesenice, je že nekaj let predmet razprav pa tudi obljub. Zelo nas je razveselila novica, da bomo že v letošnji sezoni dobili v prostore te hiše centralno kurjavo in da ne bo potrebno med gledališkimi predstavami več sedeti v plaščih, ali igralcem zmrzovati za odrom. Žal pa do danes, ko se je v vseh gledaliških hišah sezona že začela, v jeseniški hiši še ni nobenih sprememb. Težko je odkrivati vzroke za to, vendar pa lahko kljub realnemu gledanju na to, v kakšni težki finančni situaciji se občina in Železarna nahajata, ugotovimo, da je odnos do tega vprašanja preveč zapostavljen, ali pa je morda pre malo spodbud, da bi se zamisel centralne kurjave hitreje realizirala. Ob večji zavzetosti bi prav gotovo z združenim denarjem stanovanjskega podjetja, ki upravlja stavbo, občinske skupščine in Železarne, bilo to vprašanje že rešeno, saj je to edina še uporabna dvorana na Jesenicah.

Še bolj neznana pa je usoda Delavskega doma na Jese-

nicah, v katerem poleg političnih organizacij Železarne gostuje tudi jeseniška Svoboda in pevski zbor Jeklar. Posebna komisija, ki je prepovedala uporabo velike dvorane za kakršnoli zabavne prireditve z glasbo, razen za sestanke, ker je vsa stropna konstrukcija dotrajana in je nevarnost rušenja. Izdelani so sicer načrti za sanacijo, vendar se stvari ne premaknejo nikamor. Tako smo ob edino večjo dvorano na Jesenicah, ki je služila sindikalnim občnim zborom, mladinskim plesom in drugim kulturno-zabavnim prireditvam, pa tudi dejavnost jeseniške Svobode je zelo okrnjena. Realno gledano stavba glede na dotrajanost prav gotovo ne zasluži večjih denarnih vlaganj, ali večje adaptacije, prav gotovo pa v sedanjih situaciji na Jesenicah zasluži nujne sanacijske ukrepe, da se vsaj velika dvorana ponovno usposobi za uporabo. Prav gotovo bo na Jesenicah poteklo še mnogo časa, da bomo gradili nov kulturni dom, ki bo rešil vsa ta vprašanja, za ta čas pa bi neodložljivo morali vzdrževati obstoječa domova in s tem omogočiti kulturno dejavnost in kulturno-zabavno življenje naših ljudi.



S Klinarjevim PLAVZEM bo gledališče 4. oktobra odprlo novo gledališko sezono

Gledališče začenja 25. sezono

Predvidena ureditev centralne kurjave v stavbi gledališča je grozila, da se bo začetek 25. jubilejne sezone amaterskega gledališča Tone Čufar zavlekel za nekaj mesecev. Zdaj pa je zaradi nekaterih tehničnih sprememb v izdelanega projekta za centralno ogrevanje v stavbi gledališča ureditev odgojena za nekaj mesecev, sredstva pa v celoti zagotovljena. Čeprav je ureditev centralnega ogrevanja v stavbi gledališča prepotrebna, pa je vendarle prav, da je urejena res najbolje, zato tudi velja eno zimo še potrpeti. Prihodnje jesen, sredi novembra, bo amatersko gledališče praznovalo 25 let obstoja in dela in za ta jubilej bo centralno ogrevanje prav gotovo urejeno.

Za sezono 1969/70, petindvajseto sezono po osvoboditvi, pa je gledališče že pripravilo okviren repertoar in delovni načrt za jesenski del sezone. Koncem julija je bila v okviru proslav 100-letni-

ce Železarne kot slavnostna predstava uspešno uprizorjena ljudska drama Franceta Klinarja PLAVŽ. In s PLAVŽEM bo gledališče predvidoma že 4. oktobra odprlo novo gledališko sezono. PLAVŽ, ki ga ljubitelji gledališča že nestrno pričakujejo, bo na sporedu ves mesec oktober, v načrtu pa je tudi nekaj gostovanj v raznih krajih Slovenije. V začetku novembra bo obnovljena ljudska igra J. Tomažiča LEPA VIDA, ki je bila z uspehom uprizorjena minulo sezono. Koncem novembra pa je v načrtu kot druga premiera komedija Mira Štefanca VEČNA LOVIŠČA. Komedija, ki je lani doživela zelo uspešen krst na amaterskem odru Slava Klavora v Mariboru, duhovito in nadvse zabavno obravnava našo sodobno družbo in njene vsem znane napake. VEČNA LOVIŠČA bodo prav gotovo prijetna osvežitev v gledališkem sporedu. Ob koncu leta pa bo gledališče kot vsako leto za novoletno jelko uprizorilo mladinsko delo, ki pa še ni izbrano.

Za ostalo sezono bo gledališče izbiralo premiere iz okvirnega repertoarja, ki obsega naslednja dramska dela: Ivan Vojnovič EKVINOKCIJ, Alojza Remca MAGDO, Antona Leskovca DVA BREGOVA in novo delo Voimila Rabadana OGNJENI VIHAR. To so dela iz domače dramske zakladnice, iz klasične pa je na repertoarju znana Shakespeareova tragedija ROMEO IN JULIJA. Med tremi komedijami je na repertoarju Nušičev POKOJNIK, iz ruske komediografije pa je vzeta Škvarkinova komedija TUJE DETE, iz italijanske pa A. Benedettija TRIDESET SEKUND LJUBEZNI. Posebno zvrst v repertoarju zastopa kriminalna drama A. Chri-

stie DESET ZAMORČKOV, za mladino pa je na sporedu še B. Gorjana JANKO IN METKA po istoimenski Grimmovej pravljici. V okvirnem repertoarju so vsekakor dela, ki bodo številnim ljubiteljem gledališča zagotovo všeč. Upajmo, da bo trenutno še menajpovoljnija finančna situacija s skupnimi močmi tudi kmalu zadovoljivo urejena in da bo gledališče svoj delovni program lahko nemo teno in v celoti ustvarilo. Pri tem računa ne samo na doslej zmerom nezakazano upanje in razumevanje družbenih forumov, temveč predvsem na vso naklonjenost in podporo s strani publike.

Gledališče zaradi gospodarskih razlogov razpisuje abonma v koledarskem letu, torej z januarjem. Zato vse ljubitelje gledališča opozarjamo, da se lahko abonirajo tudi na polovico abonmaja, to je za tri premiere v jesenskem delu sezone. Abonmajska vstopnica ne zagotavlja samo stalnega sedeža, temveč je tudi znatno cenejša od redne vstopnice. Vse move, še posebej pa stare abonente opozarjamo, da bo abonma red PETEK zaradi televizijskega programa spremenjen na red CETREK, torej bodo predstave tega reda v četrtkih zvečer. Gledališče pričakuje, da bodo vsi abonenti to spremembo sprejeli z razumevanjem. Poleg reda CETREK se ljubitelji gledališča lahko abonirajo še na red SOBOTA ali red NEDELJA, obakrat zvečer.

**Dopisujte
v Železarja**

RTV Ljubljana snema na Jesenicah oddajo »Mi mladi«

Od 23. do 30. septembra televizijska ekipa iz Ljubljane na Jesenicah snema 45-minutno oddajo »Mi mladi«. Po predhodnem razgovoru z nekaterimi jeseniškimi društvenimi in javnimi delavci so že izdelali okvirni scenarij in urnik snemanj na Jesenicah in v okolici. Poleg posameznikov bodo v oddaji sodelovali tudi športniki iz različnih športnih področij in alpinisti, iz kulturnega področja pa mladinski zbor srednjih šol, ansambel narodnih plesov in pesmi pri DPD Svoboda Tone Čufar, vokalno-instrumentalni ansambel Caravelle, mladi gledališniki, pesnik samorastnik Vladimir Brun in filmska sekcija ODEON.

To je prav gotovo velika možnost, da se jeseniška mladina predstavi ne samo jeseniški, ampak tudi slovenski javnosti in pokaže širok spekter svojega udejstvovanja pa tudi opozori na svoje probleme, ki v mnogih primerih niso samo problemi jeseniške mladine, am-

pak tudi mladine nasploh. Pri manjših tonskih posnetkih bo pri snemanju sodeloval tudi radio Jesenice in sodelavci mladinskega radijskega kluba.

Učimo se tujih jezikov

V torek, 30. septembra, in v sredo, 1. oktobra 1969, bo v čitalnici Delavskega doma zanimiva razstava LINGUAPHONE naprav za učenje tujih jezikov na domu. Razstavo organizira LINGUAPHONE INSTITUTE LIMITED iz Londona in ZKP »Mladost« Zagreb.

Linguaphone metodo, svetovno znani avdiovizualni način študija tujih jezikov imamo zdaj prvič tudi v slovenski priredbi. Tovrstne naprave se lahko dobijo za angleščino, nemščino, italijanščino in francoščino. Vsak tečaj obsega 50 dnevni konverzacij, posnetih na gramofonskih ploščah angleške tehnike, ilustrirani priročnik, kompletno slovnico, slovar in navodila za uporabo. Na ploščah slišimo popolno dikcijo uglednih profesorjev, lektorjev svetovno znanih univerz: Oxford, Cambridge, Köln, Bonn, Firenze, Pisa, Sorbonne.

Razstava s praktično demonstracijo bo odprta od 14. do 20. ure.

Vabimo sodelavce iz Železarne, ki pri svojem delu potrebujejo znanje tujega jezika, pa tudi ostale, da si razstavo s praktično demonstracijo učenja tujega jezika ogledajo.

Razširjena seja predsedstva občinske konference SZDL

Predsednik občinske konference SZDL Berti Brun je v petek, 19. t. m., po dveh neuspešnih sklicih že tretjič sklical prvo sejo predsedstva konference SZDL, ki pa je bila prav tako nesklepčna. Vsi člani so bili dovolj zgodaj obveščeni pismeno in telefonično, vendar je izostalo dve tretjini članov. Tak odnos večine članov predsedstva zahteva nujen sklic seje konference, ki naj spremeni kadrovske sestav predsedstva, pred katerim stojijo neodložljive naloge.

Neposredno po neuspehi seji pa je bil sestanek političnega aktiva, na katerega so bili vabljeni poleg članov predsedstva tudi predsedniki krajevnih odborov SZDL, predsedniki krajevnih skupnosti in nekateri predstavniki drugih političnih organizacij. Žal tudi na aktivu, čeprav je bila vsebina izred-

no aktualna, udeležba ni bila zadovoljiva. Aktivu je prisostvoval tudi član predsedstva republiške konference SZDL tov. Arigler in republiška poslanka tov. Gazvoda in tov. Osredkar.

Uvodoma je sekretar občinske konference ZKS Pavle Lotrič podal oris in oceno politične situacije v širšem

druženem prostoru, kakor tudi v občini. Politični dogodki so v zadnjih mesecih pri nas odprli številna vprašanja, ki zahtevajo veliko večjo angažiranost vsega subjektivnega faktorja oziroma vseh političnih organizacij. Zaradi slabe ali enostranske informiranosti javnosti je nedavni sklep ZIS o odobritvi posojila za gradnjo hitre ceste Vrhnika-Postojna in Hoče-Leveč sprožil vrsto negativnih pojavov in političnih pritiskov, ki so bolj škodili kakor koristili razvoju socializma in socialističnih družbenih odnosov v Jugoslaviji. Sekretar Lotrič je zatem podrobneje govoril o vseh teh pojavih in zaključil, da so bili ti pojavi prisotni tudi v naši občini in zahtevajo veliko večjo angažiranost političnih organizacij pa tudi objektivno informiranost vseh občanov.

V razpravi, ki je sledila uvodni razlagi, je sodeloval tudi član predsedstva tov. Arigler, ki je vse te pojave še bolj nazorno osvetlil skozi prizmo družbene in gospodarske reforme. V razpravi je bilo poudarjeno, da so taki aktivni zelo uspešna oblika za večjo in boljše informiranost političnega aktiva, ki bo potem to problematiko lahko mnogo bolj popolno tolmačil tudi ostalim občanom.

Ob zaključku je predsednik Brun predstavil aktivu tudi zamišljen program dela občinske konference SZDL, ki ga bo le-ta obravnavala v oktobru. Naglasil je, da bo potrebna mnogo večja aktivnost političnih organizacij, da se vsi ti pojavi pravilno in objektivno osvetlijo in kanalizirajo v smeri nadaljnega razvoja in utrjevanja socialističnih družbenih odnosov in samoupravne skupnosti jugoslovanskih narodov.

zadnjem trenutku pomaknejo na notranji pas, kar lahko pomeni večjo prometno nesrečo. Drugi pa mehansko zavijejo na podvoz in se znajdejo v labirintu, iz katerega predvsem v nočnih urah, ko so ceste prazne, ni lahko priti. Drug tak labirint pa predstavlja Hermanov most Podmežakljo. Mnogi tujci, ki pripeljejo po cesti prek Poljan oziroma Blejske Dobrave na Jesenice, na zavoju pri Hermanovem mostu ne vejo več naprej, ker ni nobenega smernika na nov podvoz. Nekateri zavijejo čez most in se znajdejo v »mišji luknji«.

To je samo nekaj problemov, ki vsak za sebe več ali manj lahko tudi ogrožajo varnost v prometu, poleg negodovanja avtomobilistov. Večino od njih se lahko reši zelo hitro in z zelo majhnim denarjem, medtem ko pa bo ureditev oziroma izpopolnitev gorenjesavske ceste z uvodoma omenjenimi pomanjkljivostmi zahtevala več časa pa tudi več denarja.

Za večjo varnost v prometu

Vedno večja gostota prometa na naših cestah, o čemer bomo dnevno, prav gotovo zahteva tudi večjo skrb za ceste in njihovo čim boljše opremljenost za kar najbolj varen promet. Še posebej to velja za cesto prvega reda v naši občini, po kateri vsako leto teče vedno večji tranzitni promet, pa tudi domači turisti v vseh letnih časih radi zahajajo v Gornjesavsko dolino. Velja pa to tudi za priključke na glavno cesto. V zadnjih letih je bilo sicer vloženega precej denarja za manjše in večje rekonstrukcije in odstranitve, ki so bile precej ozkih grl. Kljub vesmu pa je še vrsta pomanjkljivosti, katerih rešitev ne zahteva večjih denarnih vlaganj, bolj varen promet pa zahteva njihovo nujno rešitev.

V mislih imamo cesto od Jesenic do Rateč, ki je predvsem v nočnih urah prava muka za šoferje. Niti ni bele črte, ki označuje sredino ceste, niti ni ob robovih fosfornih oznak oziroma mačjih oči, niti robne črte. Morda pa bi kazalo razmisliti tudi o omejitvi brzine v Gornjesavsko dolino? To so odprta vprašanja, ki v interesu večje varnosti zahtevajo tudi ustrezno rešitev.

Določene nevarnosti pa predstavljajo tudi slabo postavljene ali ne dovolj vidno označeni smerniki ali odcepi sploh brez smernikov. Dva taka primera sta v mestu in sicer dvomno postavljen smernik pred gimnazijo, ki marsikaterega tujca zapelje namesto proti Avstriji, na Tomšičevo cesto proti osnovni šoli. Drugi premalo poudarjen smernik pa je bil železniški postaji na odcepu na železniški podvoz. Mnogi tujci pripeljejo po skrajnem desnem pasu ceste in zelo pozno opazijo smernik za Avstrijo oz. Italijo in se v

Izgubljena in najdena denarnica

Precej ljudi je bilo oni dan na peronu in v vestibulu železniške postaje na Jesenicah in kar začudeno so nekateri gledali že priletnega človeka, ki je hitel med potniki in nekaj iskal po tleh.

Nekdo od potnikov, mlajši človek, pa se je oziral po ljudeh in iskal človeka, ki naj bi bil izgubil listnico, katero je držal v rokah. Morda ni niti važno, kaj in koliko denarja je bilo v listnici, glavno je to, da je nekdo listnico pogrešil in jo iskal, drugi pa jo je našel in iskal onega, ki jo je izgubil. Končno sta našla drug drugega, si stisnila roke in vesela zavila v kolo-dvorsko restavracijo, prvi vesel, da je izgubljena denarnica prišla v roke poštenega človeka, drugi pa zato, ker je storil dejanje vredno poštenjaka.

SS

Stoletnica vižmarskega tabora

V letih od 1848 do 1871 se je včasih v močnejši, včasih v šibkejši obliki pri nas pojavljala nacionalna ideja oziroma politični program za zedinjeno Slovenijo, za enakopravnost slovenskega jezika, za pravice slovenskega naroda. Težko je bilo takrat presoditi, koliko prebivalstva se je navduševalo za ta program in koliko jih je bilo proti. Nasprotniki tega gibanja so trdili, da je za ta program peščica ljudi, da pa se večina zavemo za nemški jezik in da so narodnostni boji nesmiselni in nepotrebni. Vendar je gibanje za ZEDINJENO SLOVENIJO dobivalo vedno večje razsežnosti. Začelo se je obdobje taborov tako na Štajerskem, Goriškem, Kranjskem, Koroškem in v Istri, na katerih se je izražala zahteva za ZEDINJENO SLOVENIJO.

Tabori ali politična zborovanja na prostem, so bila omogočena z zakonom leta 1867, prepovedana pa leta 1871. V tem času se je zvrstilo 18 taborov in v avstrijski polovici Avstro-Ogrske ni bilo slovenske dežele, ki ne bi priredila svojega tabora.

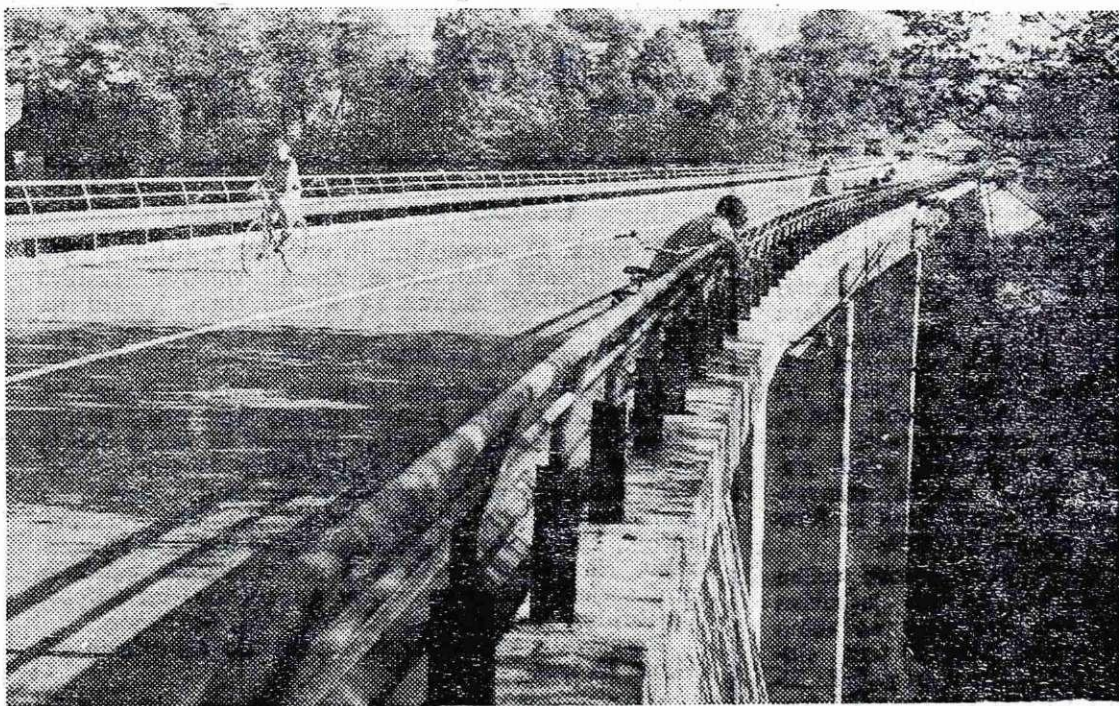
Vižmarski tabor pred sto leti je bil sedmi po vrsti in ga je pripravila slovenska deželna vlada. Vabilo sta podpisala Bleiweis in Costa, kot predsednik in njegov namestnik, poleg njiju pa še odborniki Slovenije ter župan in deželni poslanec Kranja ter čez 80 županov, občinskih odbornikov in drugih uglednih domačinov. Že v vabilu je bilo poudarjeno, da bo tabor »v središču domovine naše«. Vižmarski tabor pred sto leti je bil vrhunec taborovanja, saj se je v Vižmarjih zbralo od 25 do 30.000 ljudi.

Najpomembnejša točka dnevnega reda vižmarskega tabora je bila zahteva po zedinjenju Slovenije. V govorih pa se je izražala tudi zahteva, da se vpelje slovenski jezik v šole in v urade, posebnost vižmarskega tabora je bila tudi zahteva po slovenski univerzi.

Tabori so služili boju za zedinjeno Slovenijo in so bili neke vrste plebiscit slovenskega prebivalstva Koroške, Štajerske, Kranjske in Primorske za združitve v eno samo politično enoto. Tabori so razširili zahtevo po zedinjeni Sloveniji tudi med kmečke množice in jih politično razgibali in navdušili, hkrati pa so pomenili našim prednikom pred sto leti edino zagotovilo za to, da bodo dosegli narodno enakopravnost v monarhiji.

Doba taborov 1868 do 1871 je bila sicer kratka, toda izredno svetlo obdobje naše zgodovine. Ravno zato se v teh letih spominjamo na Slovenskem vseh taborov, še prav posebno pa vižmarskega kot največjega med njimi.

V spomin na 100-letnico vižmarskega tabora bo 5. oktobra v Vižmarjih veliko zborovanje, na katerem bo govoril predsednik skupščine SRS Sergej Kraigher. Ob tej priliki bodo odkrili tudi spominsko obeležje. V kulturnem programu pa bodo peli združeni zbori Ljubljane in Gorenjske ter zamejstva. Organizatorji pričakujejo veliko udeležbo iz vse Slovenije. Tudi iz naše in radovljiške občine se bo po predvidevanjih zborovanja udeležilo veliko občanov, s čimer bodo izrazili hvaležnost našim prednikom v vztrajni borbi za našo nacionalnost. Podrobne informacije o potovanju v Vižmarje bomo objavili v naši prihodnji številki.



Novi most čez Završnico v Mostah je nared in je predvideno, da bo odprt za promet še ta teden. Sicer so se sprehajali in s kolesi vozili čezenj že prejšnjo nedeljo. Potrebne pa so bile še določene meritve. Z njegovo otvoritvijo bo na tem odseku vsekakor rešen velik cestno prometni problem v naši občini.

Kino »Delavski dom« na Javorniku bodo kmalu odprli

Ker je vedno več vprašanj, kdaj bodo začeli predvajati filme v novi dvorani delavskega doma na Javorniku, smo se pozanimali pri upravniku kino podjetja tov. Rozmanu, ki nam je povedal naslednje:

Prvotno je bilo predvideno, da bi s predvajanjem celovečernih filmov na Javorniku začeli že v nedeljo, 7. septembra v okviru praznovanja krajevnega praznika. Vendar je prišlo do zakasnitve pri pošiljanju opreme, ki je naročena, zato smo morali tudi otvoritev novega kina »Delavski dom« na Javorniku preložiti na poznejši čas. V zadnjih dneh pa smo že dobili ojačevalec ter zvočno kombinacijo in jo namestili v novi kino kabini. Prav tako smo iz kino kabine v osnovni šoli Koroška Bela prepeljal v delavski dom tudi kinoprojektor, v katerega bomo pozneje vgradili XENON žarnico, za kar pa je potreben nov usmernik, ki ga pričakujemo. Razen tega pričakujemo še projekcijsko platno, ki pa je menda že v Ljubljani.

Kinopodjetje Jesenice sodeluje pri investiranju objekta z 10,5 milijona starih din, ki pa se bodo pozneje obračunavali pri najemninah. Razen tega pa predvidevamo, da bo oprema za novi kino na Javorniku stala okrog 6 milijonov starih din. Sredstva, ki jih je namenilo kinopodjetje in vsi ostali, ki so v preteklih sedmih letih z denarjem ali v kakšni drugi obliki sodelovali pri izgradnji delavskega doma na Javorniku, so prav gotovo zainteresirani, da bo kulturno življenje v domu čimbolj zaživelo. Vendar je treba opozoriti na to, da bo že na samem začetku treba upeljati red in disciplino obiskovalcev kinopredstav, koncertov, predavanj, gledaliških predstav itd. Z vsemi mogočimi merami in ukrepi, ki jih imamo na razpolago, bo treba

preprečiti kajenje med predstavami, tako kot delajo v drugih krajih in večjih mestih, kjer imajo moderne gledališke, koncertne in kino dvorane. Ob sodelovanju vseh pristojnih dejavnikov bo možno upeljati red in preprečiti morebitno materialno škodo, ki bi jo lahko povzročili malomarni obiskovalci z odmetavanjem cigaretnih ogorkov na tla, ki so obložena s tapisonom.

V skrajnem primeru, če z lepo besedo ne bi ničesar

opravili, bo treba na pomoč poklicati organe javne varnosti, sicer pa bo za red v dvorani morala itak skrbeti stalna gasilska služba.

Predvidevamo, da v kolikor bomo pravočasno dobili usmernik in projekcijsko platno, da bomo s predvajanjem filmov lahko začeli že prihodnjo sredo, to je 1. oktobra. V kolikor se nam bo posrečilo, bomo prvič na Jesenicah ter za otvoritev nove kino dvorane predvajali jugoslovanski film Veljka Bulajića BITKA NA NERETVI, ki je prav gotovo doslej največji dosežek jugoslovanske filmske proizvodnje.

Z novim šolskim letom novi problemi

Začelo se je novo šolsko leto in na jeseniških osnovnih šolah smo izvedeli nekaj zanimivih podatkov. Na osnovni šoli Prešihov Voranc se je število učencev nasproti lanskemu letu znižalo za 50 učencev. Zato imajo tudi en oddelček osmega razreda manj. V prvi razred se je vpisalo v tri oddelke na Jesenicah 95 učencev, v en oddelček na Hrušici pa 9 učencev. Več kot 95 % v prvi razred vpisanih učencev je obiskovalo malo šolo. Le-ta se je izkazala za zelo koristno, saj omogoča uvajanje tako imenovane sintetične metode učenja, ki ima za cilj, da bi učenci čimrež brali. Edina pomanjkljivost te metode je nekoliko slabša pisava. Na vsak način je mala šola zelo koristna in je bila tako s strani staršev kot pedagogov ugodno sprejeta, saj se pri učenju bogato obrestuje.

Na osnovni šoli Prešihov Voranc letos ponovno ugotavljajo poslabšanje socialnega stanja učencev, ki prihajajo iz slabše social-

no organiziranega okolja Jesenic. To dokazuje tudi porast zahtev učencev po brezplačni malici in porast drugih socialnih problemov učencev. Za primerjavo naj navedemo, da je na osnovni šoli Prešihov Voranc samo 8 % učencev, katerih starši imajo višjo izobrazbo v primerjavi z osnovno šolo Tone Čufar, kjer ta odstotek znaša 16. Zato je bilo lani potrebnih 1.291 ur dopolnilnega pouka za boljše in slabše učence. Pouk za slabše učence je zajemal dopolnitev splošnega pouka, z dopolnilnim poukom za boljše učence pa so le-te polno obremenjevali z zahtevnejšim poukom. Letos uvedeni popravni izpiti od 5. do 7. razreda, v osmih razredih so bili popravni izpiti obvezni že prej, so po zaslugi dopolnilnega pouka za učence s popravnimi izpiti bili zadovoljivi opravljeni. Dopolnilnega pouka se je udeleževalo 92 % učencev s popravnimi izpiti, ki so jih zaključili s tako dobrim učnim uspehom, da se je učni uspeh šole zvišal na 94,15 %. Obenem se je v primerjavi z lanskim letom, ko je bilo 80 ponavljancev, letos število teh znižalo na 49.

Tudi na osnovni šoli Tone Čufar je glede vpisa podobna situacija kot na osnovni šoli Prešihov Voranc. Z zadovoljstvom ugotavljajo, da so bili letos skoraj vsi učbeniki pravočasno na razpolago. Žal pa med učenci močno upada odziv za naročila na mladinski tisk. Število naročnikov na knjižnico Sinji galeg je v petih letih od 94 naročnikov padlo na letošnjih 8. Ta zaskrbljujoči podatek bo prav gotovo terjal resnega reševanja odnosa mladih ljudi do slovenske knjige, če hočemo, da bomo Slovenci tudi v bodoče ostali na tako visoki kulturni ravni kot doslej. Pred kratkim so učenci enega izmed petih razredov osnovne šole Tone Čufar obiskali prav tako peti razred eksperimentalne osnovne šole Jordanovac v Zagrebu, s katerim jih veže že neja let trajajoče iskreno in uspešno pobratimstvo.

Pevski zbor Jeklar v Crikvenici

Pevski zbor jeseniških železarjev Jeklar je za veliko aktivnost, ki so jo pevci pokazali letos, organizirali izlet v Crikvenico. V petek v popoldanskih urah je zbor odpotoval z Jesenic. Vožnja je bila kljub dežju zelo prijetna. Prva postaja je bila Ribnica na Krasu prihod v Crikvenico pa je bil okrog sedme ure zvečer, kjer so zbor z veseljem sprejeli. Zbor je bil dva dni gost v našem počitniškem domu. Vreme prvi dan pevcem ni bilo naklonjeno. V soboto pa jih je pozdravilo sonce, vendar ne za dolgo, ker je popoldne zopet deževalo. V nedeljo pa je bilo vreme prekrasno, tako da so se lahko kopali in nekateri odšli na otok Krk.

Pevci pa v Crikvenici niso samo počivali, ampak so imeli tudi dva nastopa. Že prvi večer so imeli pred našim domom koncert, ki je poleg naših gostov v domu privabil tudi goste iz okolice in domačine. Pevci so bili za vsako pesem deležni priznanja. V soboto pa so imeli v Crikvenici promenadni koncert pred hotelom Internacional. Še preden so odpeli prvo pesem, se je zbralo okrog njih

kakih dvesto ljudi raznih narodnosti, kateri so z navdušenjem pozdravili vsako pesem. Poseben aplavz pa so doživele dolmatinske pesmi. Predstavniki Turističnega društva iz Crikvenice so bili nadvse navdušeni in jim je bilo žal, da niso prej vedeli, da bi organizirali celovečerni koncert v kakšni dvorani, kjer bi imeli še večji obisk. Pripravljeni pa so, da v drugi sezoni to organizirajo, seveda v kolikor bo tudi zbor zainteresiran za to. Podpredsednik Turističnega društva je pevce povabil na teraso hotela, kjer so ob kozarčku dobrega vina zapeli še nekaj pesmi. Tudi tu se je zbralo precej poslušalcev, ki so bili navdušeni nad njihovo pesmijo.

V nedeljo so šli na otok Krk ter tudi tam zapeli nekaj pesmi. V popoldanskih urah pa so se odpravili proti domu. Razpoloženje vseh pevcev je bilo zelo dobro. Zelo so bili zadovoljni in upamo, da bo ta izlet ostal v spominu še dolgo časa in da bo še bolj spodbudil nadaljnje delovanje pevskega zbora Jeklar.

T. S.

Delavska univeza pred novo sezono

Z jesenjo delavske univerze na široko odprejo svoja vrata in z bogatim programom nudijo široke možnosti izobraževanja in strokovnega usposabljanja. Tudi jeseniška delavska univerza ima v tesnem sodelovanju z delavsko univerzo v Radovljici pripravljene več večernih šol in tečajev, saj obe delavski univerzi skupaj lažje izvajata določeni program. Če je na primer za določen jezikovni tečaj premalo kandidatov na Jesenicah, tem priključijo še kandidate iz Radovljice in tečaj je izvedljiv, isto pa se lahko zgodi seveda tudi v obratnem primeru.

Po dosedanjih prijavah kaže, da bo takih primerov malo, saj je zanimanje za izvenšolsko izobraževanje veliko. Tako se je v I. letnik ekonomske šole vpisalo 28 kandidatov, prijave pa delavska univerza še sprejema, čeprav se je pouk pričel že v ponedeljek. Prav tako delavska univerza še sprejema prijave za tečaj, s katerim tečajniki v enem letu opravijo 7. in 8. razred osnovne šole. V ta tečaj je samo gradbeno podjetje prijavilo 25 tečajnikov, ki jim bo s tako zaključeno osnovno šolo priznana kvalifikacija zidarjev in drugih gradbenih poklicev. Za srednjo administrativno-upravno

šolo, v katero se lahko vpišejo kandidati z nižjo izobrazbo, je zaenkrat na Jesenicah samo 15 prijav, zato bo verjetno priključena delavska univerza v Radovljici. Razpisanih je tudi več jezikovnih tečajev, za katere je precejšnje zanimanje. Jezikovni tečaji potekajo po moderni direktni metodi v 99 učnih urah, stanejo pa samo 200 dinarjev.

V tečaj za nemški jezik je npr. Ljubljana transport vpisala vse šoferje, ki vozijo z avtobusi in kamioni v tujino. Posebno zanimivi pa so jezikovni tečaji nemščine za predšolske in osnovnošolske otroke, ki jih je že pred leti delavska univerza na Jesenicah uvedla prva v Sloveniji. Poseben kolporter bo interese za ta tečaj, ki bo med drugim potekal tudi v otroškem vrtcu, obiskal na domu. Jeseniška delavska univerza organizira za privatne gostince tudi tečaj, s katerim je mogoče pridobiti kvalifikacijo natakarja, pozneje pa bosta organizirana še krojnišviljski in gospodinjstskokuharski tečaj. Poleg šestih predavanj o astronomiji in vsemirju pa je delavska univerza v novoustanovljenem mladinskem klubu pripravila tudi tečaj kozmetike za dekleta.



Na Blejski Dobravi so letošnje poletje popravljali ostrešje na stavbi osnovne šole, v kateri je tudi vzgojno-varstvena ustanova in pisarna krajevne skupnosti. Za obnovo stavbe je letos krajevna skupnost namenila milijon in pol S din. Na sliki vidimo mladince, ki so pridno pomagali pri pokrivanju strehe. Strešna opeka je iz rok v roke romala z dvorišča na krov. Složno in z dobro voljo se marsikaj naredi. Sicer pa slika o tem vse pove.

Pred 25. leti v Srednji Radovni...

(nadalj. z 8. in 9. str.)

Majdo, ker je šel mož kot trgovca nakupovat material na Dunaj, pri nas pa je spala sosedova Rozika.

Pogledam skozi okno in vidim, da vas gori. Hitro smo se oblekle in zbežale iz hiše. S seboj nismo vzele ničesar, ker ni bilo časa. Hčerka Majda je bežala bosa. Bežale smo čez most čez Radovno. Onstran mostu sem jaz bežala navkreber v poključke gozdove. Majda in sosedova Rozika pa sta bežale po cesti proti Zgornji Radovni. Menili sta, da je pot prosta. Samo nekaj sekund pozneje sem zaslišala obupno kričanje moje hčerke in Rozike. Pozneje sem zvedela, kaj se je zgodilo. Na cesti sta deklici padli v nemško zasado. Vojaki so dobili nalogo, da pobijejo vse vaščane. Čim so zagledali dve deklici, pravzaprav dva otroke, je mlad esesovec nameril puško na dekleti. Po srečnem naključju je vojak prvi mabojo sabotal, pa tudi drugi. Na vrisih deklet se je iz gozda prikazal esesovski oficir češke narodnosti, in prepovedal, da dekleti ubijejo. Po požigu Radovne so jih odpeljali na žandarmerijsko postajo Bled, kjer sta se dobro izmazali. Majda je povedala, da je oče na Dumaju in da stanuje v Radovni, pa zato ni partizanka. Še isti dan so obe izpustili domov.

Jaz sem bila vse do pete ure popoldne sama v gozdu. V dolini sem slišala obupne krike ljudi, dobro znane glasove sovaščanov. Videla sem goreti vas. Dim je obvijal gozdove tja do Gorja. Dišalo je po dimu in zadah po požganem mesu mesrečnih ljudi mi je dal vedeti, da v vasi v objemu ognja v strahotnih mukah umirajo ljudje.

Nervozna in prestrašena, pravzaprav popolnoma zbegana sem hodila od smreke do smreke, od grmovja do grmovja in razmišljala, kaj se je zgodilo z mojo hčerko Majdo in sosedovo Roziko, kaj se dogaja z mojimi vaščani. Po gozdovih so sem in tja odmevale eksplozije granat, po dolini se je kadilo, obupni kriki so odmevali med gozdovi, bilo je hujše kot na biblijski sodni dan.

Groza brez besed

V Zgornji Radovni živi 70-letni Anton Rekar. Če ne bi bilo vojne, bi še vedno živel v Srednji Radovni. Tako pa...

Nimam besed, da opišem njegovo usodo. Bil je kajžar. Redil je eno ali dve kravi, prašiča in nekaj perutnine. Težko je preživel družino. Septembra 1944. leta ga je hotelir Rabič iz Mojstrane prosil, naj zanj naseka nekaj drva. Odšel je v Kot, spremeljal pa ga je hčerka Francika.

»Ko sva prišla v Kot, mi je desetletna Francika pomagala požagati tri debele bukve, potem pa je odšla domov. Obljubila je, da mi bo čez dva dni spet prinesla mleko, ker sem jaz spal v Kotu. Res je čez dva dni spet prišla. Ko se je vračala sem jo spremljal do mostu na Klančnici. Sredi mostu se je obrnila in veselo dejala: 'Oče, čez dva dni ti spet prinesem mleko in hrano.' To je bilo najino zadnje snidenje. Ker jo čez dva dni ni bilo ob dogovorjeni uri, sem ji šel nasproti. Po poti srečam delavca, ki me vpraša kam grem.

»Težko mi je povedati,« pravi Pintar, »a moram. Deklice ne bo več. Nimaš več doma; nimaš več družine.«

Bilo je to drugi dan po požigu. Šel sem naprej. Koleni so se mi naenkrat začela klecati, srce močnejše biti, telo je stisnila nepopisna žalost, tako da nisem mogel več naprej. Vrnil sem se v Brohlovo bajto v Kotu. Sedem mesecev nisem šel gledati svojo uničeno domačijo, in ne na pokop moje družine, (pozneje po vojni so žrtve iz Srednje Radovne pokopali na pokopališču v Gorjah). V ognju so zgoreli: moja mama in žena, dvaindvajsetletna hčerka Helena, 10 letna hčerka Francika, 5 letni sin Vinko, 3 letni sin Viktor in osem mesecev star sin Primož. V našo hišo so pripeljali Konavčevo (pisali so se Šetina) družino. Hišo so najprej minirali, nato pa zažgali. V ognju moje domačije je strašne smrti umrla moja in Konavčeva družina.

Oče zgorel v peči

Pri Klemenčku so bili kajžarji. Oče je bil vdovec, ki je imel dve mladoletni hčerki. K sreči usodne noči hčerka Rozika ni spala doma, temveč pri šancovih in je, kot sem opisal, ostala živa.

Nihče me ne ve točno, kako je bilo tistega jutra pri Klemenčku. Zoglenelo okostje gospodarja so našli v krušni peči (verjetno se je tja skrnil), zoglenelo okostje 16 letne Marice pa na posteljni mreži.

Pri Lojzu so okostje gospodarja in žene našli v hlevu. Ali so jih tja s silo prignali, ali pa sta se nameravala skriti, ne bomo nikdar zvedeli. Lojzov sin je bil poročen v Radovni, kjer si je postavil lastno hišo. Ko je v vasi opazil ogenj, se je s petimi otroci hitro umaknil v gozd. Hiša je zgorela, a družina je ostala živa, ker jo Nemci niso dobili v gozdu.

Pangrčevo hišo so Nemci minirali že 14 dni prej, kako pa je Pangrčev Franc pobegnil iz Konavčeve hiše, sem že opisal. Pangrčeva hiša je med vojno prostovoljno dala za partizane 13 glav goved. Bila je to velika kmetija, kjer so redili okrog 40 glav

govedi. Nemci so iz Pangrčeve hiše odpeljali 25 glav in dva prašiča. Odpeljali so tudi lepega dveletnega zrebeta, ki pa je esesovcu pobegnil, zato so konja ustrelili.

Pri Klemenu sta v šupi zgorela dva brata. V že prej minirano Pangrčevo hišo so pripeljali 40 letno Heleno Zupan in njeno nečakinjo 15 letno Ivanko Čuden, potem še 15 letnega Pangrčevega pastirja Rada Štajerja in 15 letnega Jožeta Vončina, ki je bil pastir pri Klemenu. Ti štirje so živi zgoreli v Pangrčevi hiši. Skozi ogenj in dim so odmevali obupni kriki mesrečnih ljudi.

Kaj je bil povod?

Pokolj v Srednji Radovni so izvršili esesovci zloglasne divizije »Branderburg«. Šancova Marija zatrjuje, da so bili to sami mladi podivjani vojaki, povrhu vsega pa so jih oficirji pred zločinom še opijanili. Pangrčev Franc pa ve povedati, da so esesovce vodili domači domobramci, ki so na ta način »dokazali«, kako znajo braniti domovino.

Kot povod za požig naj bi bil napad partizanov na nemške vojake. Res je, da so 14 dni pred zločinom prišli nemški vojaki v Radovno po drva. Ko so se vračali jih je napadla partizanska zaseda. Pri napadu sta bila ubita dva nemška konja, dva vojaka pa sta izginila. Po pravici povem, da nisem mogel ugotoviti, ali sta se vojaka vdala ali pa sta napad izkoristila in se priključil našim enotam. Nekateri trdijo, da so partizani ujeli samo enega nemškega vojaka, drugi zopet, da so zajeli dva. Ivan Gašperin-Mitja, sekretar okrožnega komiteja Jesenice, ki je bil takrat v Radovni, pa zatrjuje, da naši sploh niso ujeli nobenega nemškega vojaka. Kaj je resnice in kdo ima prav ne vem. Tisti, ki je vodil zasedo, je po vojni pobegnil na zahod, imena drugih članov zasede pa mi niso znana.

Drugi dan so se Nemci vrnili, minirali Pangrčevo hišo, nasilno zbrali ljudi, komandant pa je vaščanom zagrozil: »Če se v osmih dneh ne vrnete vojaka, bomo vas požgali, vas pa pobili!«

Pri raziskovanju tega dogodka nisem srečal nikogar, ki bi bil prisoten pri tej groznji (morda se bo kdo javil). Prisotni so namreč našli smrt v ognju, preživeli pa dogodka niso bili navzoči.

Vaščani so se grožnje bali, a nihče ni pričakoval, da se bo kaj takega res zgodilo. Bo pa držalo, da so Nemci vedeli, da je okrog Srednje Radovne celotna politična organizacija upora, tako trdi Ivan Gašperin-Mitja, nekdanji sekretar jeseniškega okrožnega komiteja, pa so se Nemci v nemoči, da razbijejo vodstvo in temelje partizanske terenske organizacije z ukoreninjenim izgovorom »maščevanje za dva vojaka«, maščevali nad nemočnimi in nedolžnimi žrtvami te lepe in znane partizanske vasi.

Miha Klinar

Tri balade o Radovni

1

O Radovna, gorenjska vas, prešerna pesem, smeh deklet in nagelj rdeč, zardel obraz, vrtički, polni cvetnih gred.

O Radovna, trpeča vas: vsa vas, vsa vas ognjeni grob... Grobar v čeladi nemški — čas opravil strašni je pokop.

Zgorel, zgorel je nagelj rdeč, osul se v ogenj rožmarin... Le veter joče, ko blodeč pepel odnaša z ruševin.

2

Uboga deklica, zaman te išče veter v sivem pepelu. Kako so mogli seči po tvojem nežnem telesu rabljevi prsti in ga prižgati v živo plamenico.

Pa si bila lepa kakor pomlad v maju in iz tvojih temnih las nekomu noč je tkala svetle sanje.

Ožgani bresti nikoli več ne bodo ozeleneli.

In zvezde v očeh ne bodo več blestele ne zanj ne zate.

Mesečina vaju ne bo nikoli več pokrila z breztežno tančico.

In ptice v jutru svitanice vama več ne bodo pele.

Ljubezen in mladost v pošastnih zubljih sta brez sledu v pepelu.

3

Vse, kar je od vasi in ljudi ostalo je črn križ in bog z odstreljeno roko in te škrbine dimnikov med počrnelimi zobmi zidov.

Vse drugo: rože na oknih in lastovičja gnezda, starci in otroci, žene in dekleta so morali v plamenih zgoreti živi —

in z njimi sanje skrbi in upi in strah pred smrtjo. Na črnih jeziki pogorišča se še lepi okus po dimu in slanah solzah in sežgani krvi.

Lastovice, ki jih bo jesen odnesla, žalostne obletavajo škrbine ožganih ruševin in jočejo za gnezdi.

Z žalostjo in grozo v sinji jati bodo odletele in s seboj odnesle žalosten spomin na črne ruševine in sežgana gnezda...

Črna žalost med pepelom blodi. Noč že joče drobne sinje zvezde, odsvitajoče v jokajoči vodi, ki samotna teče mimo pogorišča... nemi vzdih, nema žalostinka, neme sence — mi, peščica borcev z mislimi na bridko pot k svobodi.

(Gorjuše, decembra 1944)

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

27. in 28. ameriški barvni film **GOLOROKI SERIF**, ob 17. in 19. uri.

29. septembra franc. barvni film **CLOVEK IZ RIA**, v režiji Philipa de Broca, v glavni vlogi Jean Paul Belmondo, ob 17. in 19. uri.

30. septembra in 1. oktobra amer. film **KLIC V FIRECREEKU**, v glavni vlogi James Stewart, ob 17. in 19. uri.

2. oktobra amer. barvni film **SLAVNI FANTJE**, v režiji Arnolda Leyvena, v glavni vlogi Tomi Trayan, ob 17. in 19. uri.

3. oktobra amer. barvni film **HOTEL RAJ**, v režiji Pitera Glenvila, v glavni vlogi Gina Loloobrigida, ob 17. in 19. uri.

4. oktobra amer. barvni film **POT NA ZAHOD**, v režiji Andrewa V. Melaglena, v glavni vlogi Kirk Douglas.

Kino PLAVZ

27. in 28. septembra amer. film **KLIC V FIRECREEKU**, ob 18. in 20. uri.

29. in 30. amer. barvni film **GOLOROKI SERIF**, ob 18. in 20. uri.

1. oktobra amer. barv. film **SLAVNI FANTJE**, ob 18. in 20. uri.

2. in 3. oktobra francoski barvni film **PRVA PREIZKUSNJA**, ob 18. in 20. uri.

ZAHVALA

Vsem sodelavcem livarne se najtopleje zahvaljujem za dragoceno darilo, ki sem jih prejel ob odhodu v pokoj. Iskrena hvala za vso pozornost in nepozabni poslovilni večer.

Franc Stržinar

ZAHVALA

Sodelavcem dne Lavrinec iz valjarne 1300 se iskreno zahvaljujem za poslovilni večer in za lepo spominsko darilo, ki sem ga prejel ob upokojitvi.

Franc Bogataj

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru upravnih služb in sodelavcem nabavne službe se zahvaljujem za denarno pomoč v času bolezni.

Anton Žagar
nabavna služba

Rešitev križanke iz prejšnje številke

Vod.: 1. panel, 6. Duhamel, 8. Ural, 9. re, 10. mit, 11. Ema, 12. as, 13. amor, 14. Stalin, 16. karta, 18. vlom, 20. on, 21. oa, 22. Alva, 24. zgaga, 26. oranža, 29. edin, 30. an, 31. Ina, 32. sni, 33. do, 34. Lado, 35. Estevan, 37. Tatar.

4. oktobra franc. barvni film **NEVESTA JE BILA V ČRNEM**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

27. septembra angl. barvni film **SAMO DVAKRAT SE ŽIVI**.

28. septembra amer. barvni film **HISA NASE MATERE**.

2. oktobra amer. barvni film **GOLOROKI SERIF**.

4. oktobra franc. barvni film **PRVA PREIZKUSNJA**.

Kino ŽIROVNICA

28. septembra angl. barvni film **SAMO DVAKRAT SE ŽIVI**.

1. oktobra franc. barvni film **GOLOROKI SERIF**.

5. oktobra amer. barvni film **PRVA IZKUSNJA**.

Kino KRANJSKA GORA

27. septembra šved. nem. barvni film **VELIKA LJUBEZEN ELVIRE MADIGAN**.

28. septembra amer. barvni film **PRVA IZKUSNJA**.

2. oktobra amer. film **KLIC V FIRECREEKU**.

4. oktobra franc. barvni film **GOLOROKI SERIF**.

Gledališče

NEDELJA, 28. 9., ob 15.30 in 19.30: nastop češke artistično-zabavne skupine **LONG-MARK**.

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža in brata

STANKOTA HANZEKA

se iskreno zahvaljujem dr. Rosensteinovi za večletno zdravljenje, sosedom in še posebej tov. Balančevi za vso pomoč v dneh težke izgube. Nadalje se zahvaljujem darovalcem vencev in cvetja, njegovim sodelavcem iz strojnih delavnic — montaža za denarno pomoč in venec ter voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo. Prav tako se zahvaljujem vsem, ki so z nami sočustvovali in nam izrekli sožalje.

Zalujoča žena Jerica, brat Drago z družino in ostalo sorodstvo.

OBVESTILO

Po sklepu seje upravnega odbora društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav obveščamo vse člane, da bomo organizirali ogled graškega velesejma, kateri bo v dneh od 27. septembra do 5. novembra 1969.

Ogled velesejma predvidevamo za 3. oktober 1969. Pozivamo vse člane, ki bi si radi ogledali velesejem, da se prijavijo do ponedeljka, 28. septembra. Vsak mora imeti svoj potni list.

Prednost imajo tisti člani, kateri so v letu 1968 in 1969 dali vsaj en izboljševalni predlog.

Prijave sprejemajo: za Javornik tov. Dolenc — strugarna valjev, za Jesenice pa tov. Maks Sterle — toplotna energija, tov. Stane Torkar — strojno vzdrževanje in tov. Janez Pikon — transportna služba.

Vsak udeleženec tega izleta mora koristiti svoj dopust, ali pa prosti dan.

ZAHVALA

Ob smrti ljube mame

HELENE WINKLER

se iskreno zahvaljujem dr. Mencingerju za obisk na domu, prim. dr. Hafnerju za požrtvovalno zdravljenje ter ostalim zdravnikom, sestram in strežnemu osebju kirurškega oddelka. Zahvaljujem se voznikom osebnih avtomobilov, pevcem za žalostinke, pogrebni službi, darovalcem vencev in cvetja ter Jožici in Marjanci Mavrič za vsestransko pomoč v dneh težke izgube. Zahvaljujem se vsem, ki so počastili njen spomin in jo spremili na zadnji poti.

Zalujoči: hčerka Pepca z možem, Roza z možem, Milka z družino, nečak in nečakinje.

ZAHVALA

Ob težki in boleči izgubi naše drage, dobre in skromne mame, stare mame, prababice in tete

APOLONIJE MAVRIČ

osebne upokoženke žebjarne se najiskrenejše zahvaljujem vsem, ki so se na domu poklonili njenemu spominu, vsem za izrečeno sožalje, darovalcem cvetja ter vencev in vsem, ki so jo tako številno spremili na njeni zadnji poti.

Posebno zahvalo izrekamo dr. Čehu za njegovo izredno skrb in zdravniško pomoč v času bolezni, tovarišu Reberniku za pomoč in poslovilne besede v imenu sosedov, tovarišicama Rezki Prešeren in Ančki Kavčič za ganljivo slovo, ki sta se poslovili v imenu invalidske organizacije in Socialistične zveze.

Prisrčna zahvala javorniškim pevcem upokojenecem, nosilcema praporov Zveze borcev in Društva upokojenec Javornik ter pogrebni službi.

Zalujoči: sinova Jože in Janez z družinama, hčerke Lojza, Micka in Angela z družinami, snaha Anica s sinom, vnukinja Mila z družino in ostalo sorodstvo.

RAZPIS

Železarna Jesenice razpisuje za jesensko sezono 1969 tečaj za žerjavovodje. Na razpis se lahko prijavijo člani kolektiva železarne Jesenice, ki izpolnjujejo sledeče pogoje:

- dokončanih najmanj 6 razredov osnovne šole,
- 6-mesečni staž v železarni Jesenice,
- zdravstveno sposoben za opravljanje dela na žerjavu.

Kandidati bodo psihološko in zdravniško pregledani. Tečaj bo v prostem času po predvidenem programu. Prijave sprejema kadrovska služba — referat za izobraževanje — do 6. oktobra 1969.

Kadrovska služba

Vabilo dekletom in ženam

Likovna sekcija **DOLIK** pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, ki se ukvarja tudi s razstavno dejavnostjo, bo na željo žena organiziralo od 11. do 22. oktobra

RAZSTAVO GOBELINOV

Vabimo vse dekleta in žene, ki izdelujejo gobeline, da svoja dela prinesejo v sredo, 1. oktobra ob 19. uri v čitalnico Delavskega doma pri Jelenu, zaradi izbora del in priprave kataloga.

Za varnost vseh prevzetih del, ki morajo biti primerno uokvirjena, odgovarja in jamči prireditelj.

DOLIK — Jesenice

OBVESTILO

Restavracija **KAZINA** prireja v zgornjih prostorih vsako soboto od 20. do 24. ure

SOBOTNI PLES

Igra instrumentalni kvartet Bojana Svetlina.

Vstopnina 5 N din.

Vljudno vabljeni tudi starejši obiskovalci, ki radi poslušajo popularno glasbo vseh časov.

PRIDITE!

ZAHVALA

Z globoko čutečim razumevanjem do vojaških vojn invalidov ter njihovih družinskih članov je bilo tudi letos od samoupravnih organov in tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata železarne odobreno in omogočeno 21 članom dvanajstdnevno letovanje v taboru železarjev v Biogradu na morju in v domu železarjev v Crikvenici.

Koristniki letovanja se za to prav toplo zahvaljujejo.

Člani organizacije **VVI** — koristniki devete izmene v Biogradu n/m.

ZAHVALA

Vse prežgodaj smo izgubili našega dragega moža in očeta ter brata

FLORIJANA BEGUSA

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so z nami sočustvovali in nam izrekli sožalje, ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Našo zahvalo smo dolžni zdravnikom: primariju dr. Hafnerju, dr. Vilmanu in strežnemu osebju kirurškega oddelka za zdravljenje, skrb in nego, da bi ga ohranili pri življenju ter mu lajšali bolečine.

Zahvaljujem se vsem darovalcem vencev in cvetja, pevskega zboru Društva upokojenec Javornik za žalostinke, sodelavcem iz obrata plavž za venec voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo, sosedom za pomoč v dneh težke izgube ter vsem ostalim, ki so nam na kakršen koli način pomagali.

Zalujoči: žena Marjanca, hčerka Metka z družino, bratje in sestre ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega sina, brata in strica

FRANCA ŠIMACA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti in poklonili toliko lepega cvetja, nam pismeno ali ustno izrekli sožalje in sočustvovali z nami.

Posebej se zahvaljujem podjetju Ljubljana transport, PE Jesenice ter pevcem Ljubljana transport iz Ljubljane, gasilskemu društvu Jesenice — mesto ter ostalim društvom za vence in spremstvo s prapori. Prisrčna hvala predsedniku gasilskega društva in članu Ljubljana transporta za poslovilne besede. Še enkrat vsakemu posebej in vsem skupaj prisrčna hvala!

Zalujoči: mama, brat Marjan z družino, brat Silvo z družino, sestra Nadica, stric in ostalo sorodstvo.

Odbor **DIATI**

V atletiki kot še nikoli doslej

Te dni se je spet razmahnilo medobratno tekmovalstvo v malem nogometu, odbojki in atletiki. Pretekli torek so se pomerili v atletiki. V sedmih atletskih disciplinah je iz devetih obratov tekmovalo 112 atletov. Kaže, da bo tudi tekmovalstvo v atletiki postalo bolj privlačno in pomnožilo število tekmovalcev.

Tekmovalstvo se bo prihodnji torek nadaljevalo za obračune in sodelavce, ki se pretekli torek niso mogli udeležiti tekmovalstva.

REZULTATI:

MOSKI — 100 m (24 tekmovalcev): 1. Mirko Klinar, strojno del., 12,6, 2.—3. Ivan Cufar, strojno vzdrževanje, 12,9, 2.—3. Milan Novak, strojno vzdrževanje Javornik, 12,9.

300 m (14 tekmovalcev.): 1. Mirko Klinar, strojne delavnice, 41,8, 2. Jože Dolžan, strojne delavnice, 42,8, 3. Milan Novak, strojno vzdrževanje Javornik, 43,3.

1.000 m (12 tekmovalcev.): 1. Jože Rožič, strojno vzdrževanje Javornik, 2:58,6, 2. Jože Dolžan, strojne delavnice, 3:02,6, 3. Milan Novak, strojno vzdrževanje Javornik, 3:06,8.

4 × 100 m: 1. upravne službe 53,2, 2. strojno vzdrževanje 53,5, 3. martinarna 54,2.

SKOK V DALJINO: (15 tekmovalcev.): 1. Ivan Cufar, strojno vzdrž., 5,52, 2. Jože Kobentar, upravne službe, 5,05, 3. Jože Rink, strojne delavnice, 4,73.

SKOK V VISINO (13 tekmovalcev): 1. Pavel Poljanšek, OTK, 155, 2. Franc Pintar, martinarna, 155, 3. Slavko Dereani, Bela, 145.

KROGLA: (22 tekmovalcev.): 1. Pavel Poljanšek, OTK, 10,84,

2. Franc Bajt, strojno vzdrž., 10,82, 3. Ciril Klinar, martinarna, 10,23.

To niso končni izidi tekmovalstva, temveč le orientacijski dosežki, ki bodo verjetno precej spremenjeni prihodnji torek, ko se bodo pojavili novi tekmovalci iz še

preostalih obratov. Precej atletov je hkrati tekmovalo tudi v ljudskem troboju, ki kaže, da bo letos mnogo bolj številna v primerjavi s tovrstnim tekmovalstvom lani. Žal pa na tekmovalstvu nismo videli nobene atletinje, čeprav je v železarni precej mladih deklet in žena. Vibr.

Triglavski planiski muzej z Jesenic v Mojstrano

Pred leti, ko so ljubitelji gora z Jesenic začeli načrtno in skrbno zbirati redke dokumente in eksponate iz dvestoletne planinske zgodovine v Trenti, Dolini in Bohinju, so se odločili, da na Jesenicah ustanove Triglavski planinski muzej. Pobuda planinskih muzejskih delavcev, ki so hoteli ohraniti pred požarom in uničenjem dokumente prehojene planinske poti od prvih začetnikov našega ljudskega planinstva do vrhunskega, ekstremnega plezalnega športa in alpinizma, je nalletela na razumevanje pri ljubiteljih in obiskovalcih gora, pa tudi družbeno-politične organizacije in predstavniki organi so pokazali popolno soglasnost in vsestransko razumevanje.

Toda na žalost na Jesenicah ni prišlo do ustanovitve te nujno potrebne kulturno vzgojne ustanove. Prostori v primerni Kosovi graščini na Jesenicah so bili namenjeni nujnejšim potrebam. Redek in izbran spominski planinski inventar je bil za silo vskladiščen v tehničnem muzeju na Stari Savi. Redka, bogata in dragocena planinsko-alpinistična zapuščina ni

mogla biti pravilno urejena in na eksponatih se je delala velika škoda.

Jeseniški muzejski delavci so nenehno in vztrajno iskali primernih prostorov za dostojno ureditev Triglavskega planinskega muzeja. Končno so se odločili z velikim razumevanjem gornikov iz Mojstrane, da dragocene in redke eksponate prenesejo z Jesenic v Mojstrano, kjer se bo v doglednem času že našel primeren prostor za ureditev Triglavskega planinske zgodovinske zbirke. Lokacija Mojstrane je prav gotovo še mnogo bolj primerna kot na Jesenicah. Skozi Mojstrano, skozi tri triglavske doline Vrata, Kot in Krmo, vodijo najlepše in najbližje planinske poti v triglavski planinski svet. V Mojstrani bo treba le čimprej urediti in adaptirati primerne prostore, kjer bi uredili redko in dragoceno planinsko zgodovinsko zbirko. Treba bo čimprej prijeti za delo, skrbno urediti, kar je že zbranega in nadaljevati z zbiranjem dokumentov in eksponatov, ki so še shranjeni ali pa prepuščeni pozabi in uničenju v krajih in vaseh pod Triglavom. Slovenci, kot izrazito alpski narod, bi morali biti ponosni na našo planinsko alpinistično zgodovino in čimprej urediti triglavski ali pa celo slovenski planinski muzej, kot ga imajo drugi narodi pod Grossglocknerjem, Matterhornom ali Mont Blancem.

Zuro

Najboljša Slovenka Novakova

V Ljubljani se je pozivni turnir štirinajstih najboljših namiznoteniških igralk iz vse Jugoslavije za Jeseničanko Novakovo zelo dobro končal.

Na turnirju je sicer sodelovalo trinajst igralk, od tega pa je bilo pet Slovenk, ki se v celoti niso preveč dobro odrezale. Najboljša je bila Novakova, ki je zasedla 3. do 5. mesto, ker je imela skupaj s Srbčevom in Duganičevom enako število zmag. Od vseh njenih zmag pa je bila najvrednejša zmaga nad državno prvakinja Stojšičevom, s katero je dobila s 3:0.



Medobratno prvenstvo — skok v daljino

Ženska ekipa že slovenski prvak

Tekmovalstvo v slovenski košarkarski ligi prihaja v zaključno fazo. Predvidevanja, da je za obstanek moške ekipe v ligi dovolj že 14 točk, so ostala neizpolnjena. Moštvi Ljubljane in Kroja zmagujeta v zadnjih kolih na domačem igrišču in na tujem. Tako je razlika v točkah že minimalna in vsak poraz je za moštvo že usodnega pomena. Naše moštvo se v preteklem kolu ni moglo uspešno upirati tokrat slabim domačinom, ki so glede na dobro igro na Jesenicah igrali precej slabše. Kljub temu pa se tudi naše moštvo nahaja popolnoma izven forme, kar je zelo kritično glede na

sobotno srečanje na Jesenicah z moštvom Kroja. Ravno srečanje bo odločilo, katero od obeh gorenjskih moštev se bo moralo posloviti od slovenske lige. Prav zaradi tega pa se obeta v soboto zanimivo srečanje, na katerem računajo domači košarkarji na vso podporo od domačega občinstva.

Ženska ekipa je po zmagi v Mariboru že postala slovenski prvak. V zadnjem kolu bi morala odigrati srečanje še s Konusom iz Slovenske Bistrice, vendar so gostje poslale samo čestitke za osvojeni naslov in srečanje odpovedale zaradi prevelikih finančnih izdatkov.

Od sedmih tekem odigrane samo tri

V medobčinski odbojkarški ligi so bili preteklo soboto doseženi naslednji izidi:

Radovljica (stari) : Kovinar II 3:0

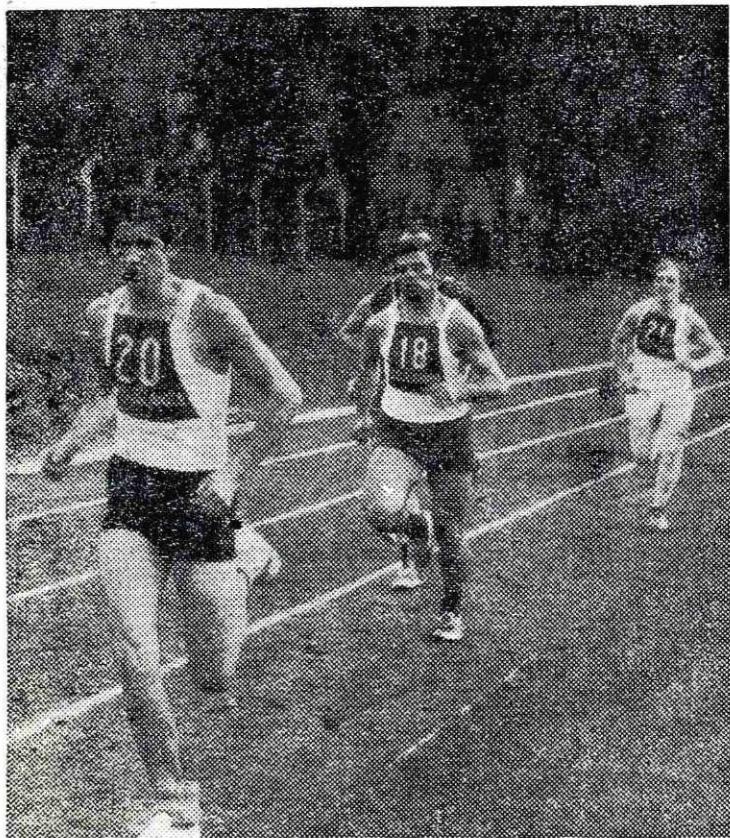
Kamna gorica : ŽIC Jesenice 3:0

Bled : OK Jesenice (mladinci) 3:0 (brez igre)

Kropa II : Zirovnica preloženo

V drugi republiški ligi — zahodna skupina je bila odigrana samo tekma med moštvoma Kamne gorice in Kovinarja I. Rezultat tekme 3:2 (9, 7, —14, —12, 14) v korist Kamne gorice. Tekma je bila v zadnjih treh nizih zelo napeta in dramatična. Zmaga je pripadla domačinom. Do rezultata 13:12 za Kovinarja sta se moštvi večkrat menjali v vodstvu, v zaključni fazi pa so imeli domačini več sreče kot gostje. Sodnik Habjan iz Kroke je bil v prvih dveh setih bolj naklonjen domači ekipi, pozneje pa je izenačil kriterij in je zmaga domačih zaslužena.

Tekmi tega kola Radovljica : Boh, Bistrica in Bovec : Javornik sta bili preloženi. V naslednjem kolu, ki je na vrsti v soboto, so na sporedu tekme: Kovinar : Bovec, Boh, Bistrica : Kamna gorica in Kropa : Radovljica. Tekma Kovinar : Bovec bo odigrana po končani tekmi ženske republiške lige Jesenice : Maribor, ki se prične ob 10. uri v nedeljo dopoldne.



Medobratno prvenstvo — tek na 1.000 m